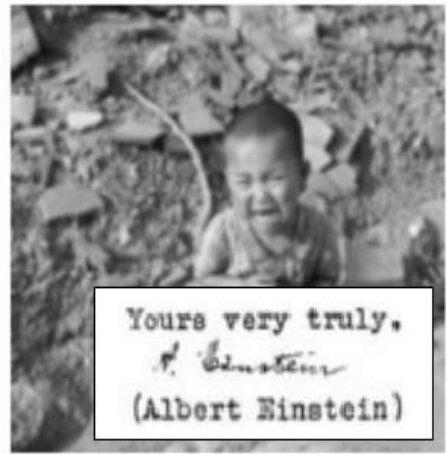
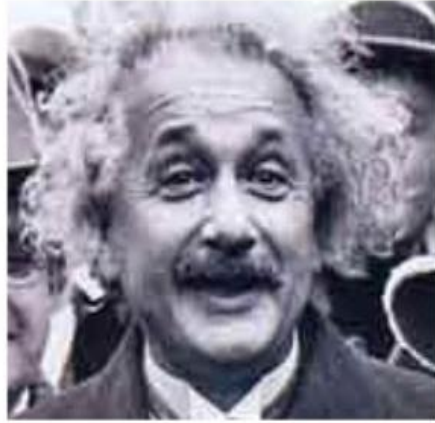

Bilim ve teknoloji insanlığa yol gösterici olabilir mi?

Bir pozitivizm eleştirisi

DerinDüşünce
Fikir Platformu

Önsöz

Hayatta en kötü mürşit bilim olmasın sakın? Eğer Atatürk bir kaç yıl daha yaşasaydı o meşhur sözünü geri alır mıydı acaba?... Ateşi keşfetmeden önceki insanlık ile bugünkü “uygarlığımızı” karşılaştırdığımızda hiç yol almadığımız söylenebilir. Bundan 200 bin yıl önce komşusunun yiyeceğini çalmak için başına taşla vuran neandertal insani ile 2003 yılında Irak in petrolünü çalmak için bir milyon ıraklı sivili öldüren (veya buna seyirci kalan) homo economicus aynı uygarlık seviyesinde. Aralarındaki tek fark kullandıkları silahların teknolojik üstünlüğü. Teknoloji ve bu teknolojinin uygulanmasını mümkün kılan bilimsel buluşlar sıradan insanlar kadar bilim adamlarının da gözlerini kamaştırdı. Bugün karşımıza kâh bilimci (scientist), kâh deneyci (ampirist) olarak çıkan ahlâkî-felsefî bir duruş var. Bu duruş eğitim sistemimize ve resmî ideolojimize öyle derinden işlemiş ki sorgulanması dahi çok sayıda insanı öfkeliyor, rejimin savunma mekanizmalarını harekete geçirebiliyor. Bilim ve teknolojinin insanlığa otomatik olarak barış getireceğinden şüphe etmek neredeyse bir suç. Buna cüret edenler gericilikle, bağnazlıkla suçlanabiliyor. Pozitivizm ve “modern” yaşam üzerine yazılmış makalelerimizin bir derlemesini bir kitap halinde sunuyoruz.

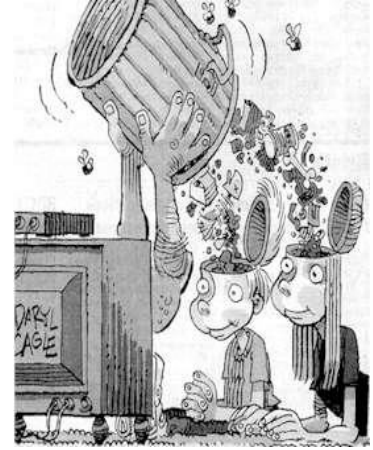
İçindekiler

<i>Pornografi Nasıl Sanat Oldu? (Sever Işık)</i>	4
<i>Estetik Beden Terörü (Sever Işık)</i>	7
<i>Evrincilerin iç hastalıkları (Mehmet Yılmaz)</i>	9
<i>Vicdan Ne Yana Düşer Usta, Medeniyet Ne Yana? (Özlem Yağız)</i>	22
<i>Otomobil, İktidar ve Cinsiyet (Sever Işık)</i>	26
<i>Çifte Cinayet: Tanrı'nın Ölümünden İnsanın Ölümüne (Sever Işık)</i>	29
<i>İnsan ve İşkence (T.Suat Demren)</i>	33
<i>Modernist yanılgı ve liberalizm (Rasim Ozan Kütahyalı)</i>	37
<i>Evrin Teorisi Okullarda Öğretilmeli mi? (Mehmet Yılmaz)</i>	40
<i>Aydınlanmanın Şantajı ve Foucault (Sever Işık)</i>	44
<i>Çocukların cinsel istismarı (Mehmet Yılmaz)</i>	48
<i>Evrime iman ve dinler arası diyalog (Mehmet Yılmaz)</i>	51

Pornografi Nasıl Sanat Oldu? (Sever Işık)

Kendisine ait "Profesör Unrat" romanının "Mavi Melek" isimli sinema uyarlamasını izleyen Heinrich Mann, film hakkındaki düşüncesini ironik bir üslupla şöyle dile getirir; "benim kafam ve bir artistin bacakları!"

Mann'ın yüzyılın ilk yarısına ait bu yargısı/analizi bugün için toplumsal hayatın her alanına sızan pornografinin nasıl olup ta bu kadar yaygınlık ve hatta saygınlık kazandığının ve rahatlıkla pazarlandığının ipuçlarını vermektedir. Buradan hareketle seks/sanat/ticaret üçgeninde devr-i daim olması için maksimum görünürlüğü hedefleyerek bedeni dikizleyen ve ifşa eden sinemanın, edebiyatın, resmin ve müziğin nasıl ve niçin sanat halesine/aurasına büründüğünü anlayabiliriz.

Nihilizmin kader olarak tarihte revan olduğu dünyamızda, pornografi, ahlakın sürekli saldırıya uğrayarak mevzi kaybetmesine paralel yeraltından yeryüzüne çıkarak özgürlükler elde etmiştir. Fakat hala dinsel, ahlaki ve törel yasakların tümünden yok olmadığı yerlerde porno bir kısım kamusal alanlarda hala yasaktır. Dolayısı ile pazarı genişletmek isteyen pornocular bir çözüm/hile bulmak zorunda idiler ve buldular da; pornografinin kültüre/sanata sızdırılması ve zamanla ona dahil edilmesi.. Ve böylece, bu " gizlenme pratiği" ile pornografi, modern sanatın dokunulmaz, eleştirilemez saygın mabetlerinde, sanat galerilerinde ve müzelerde, yasanın takibine uğrama kaygısı taşımadan müşterisi ile buluşmakta ve kamusal alanlarda "ahlakçı"ların soruşturmasına ve saldırısına maruz kalmadan varlığını devam ettirmektedir.

Kamusal mekanlar gibi insan dolaşımının fazla olduğu yerler, belirli bir ahlakın ve onun yasaklarının (alkol, uyuşturucu, seks) hayat bulduğu son yasal sığınma noktalarıdır. Bu alanlara girebilmek için uluslararası kültür trafiği ile birleşen pornografi böylece kültürel faaliyete ile karışarak ve kaynaşarak kültürel faaliyete tanınan ifade özgürlüğünden faydalanmaktadır. Kültürle karışan ve kaynaşan porno, kalan son hukuki sınırlamalardan da kaçmayı başararak "hizmet" sektörünün ayrımcılık yapmayan niteliğinden de faydalanmaktadır.*

Bugün, pornografik bakışın odaklandığı "ticari beden" sanatı işgal etmiştir ve tersi. Seks/ticaret/sanat üçlüsü Mahrem olanı tüm ayrıntıları ile ışığa maruz bırakmış, teşhir ve ifşaata icbar etmiştir. Meta-sanat, derin bir şehvetle elektronik gözlerin "panoptik bakış"ına ve teslim edilen bedeni/teni/eti tüm ayrıntıları ile görüntü, söz ve müzik olarak pornografların şehvet masasına servis etmektedir. Nesnelleştirilmiş bedenin hoyratça harcanması ve işkenceye maruz bırakılması bir strateji dahilinde sanata dahil edilen pornografinin neticesidir. **Pornografi suret-i sanata/n bürünerek/görünerek kültürel etkinliklerin tekin mekânına yerleşiyor.**

Kalabalığın ticari amaçla sanat mekanlarına çekilmesi ve pazar pastasının büyütülmesi gayesi ile cinsel tahrike yönelen pornografik görüntü pazarına dönüşen galeriler, müzeler, sinemalar, müşterilerini kendilerine reklam afişlerinde sunulanın/gösterilenin daha fazlasını/devamını görmek için sinemaya, sergi salonlarına yahut müzelere davet etmektedirler.

Seks ve ticaret, sanat ile bütünleşmiş durumda. Sanat müşteri bulmak, para kazanmak için cinsel hazzın tahrikine ve davetiyesine kapıları açarken, seks pazarı son kadim kurumlar tarafından korunan alanlarda rahatlıkla ticaretini yapmak için sanatın koruyucu kollarının/kanatlarının altına sığınmaktadır. Sonuç, sapkınlık ve saplantıların, cinsel hezeyanların sanat suretine büründürülmesi ve meşrulaştırılmasıdır. Fakat işin ticari hacminin büyüklüğü sanat korsanlarını bu konuda sürekli cesaretlendirmektedir. Kısaca, kâr güdüsü/tanrısı sanat ve pornografinin nikâhını kıymış ve izdivacını temin etmiş durumda.

Sanat, modern dünyanın en "kutsal!", ve en korunaklı alanıdır. Geleneğe karşı bir put kıran olarak işlev gören, saygın ve neredeyse eleştiriden münezzeh, ahlaktan muaf bir etkinlik alanıdır. Modern sanat ve ona dahil olan/edilen her unsur, ahlaka karşı bir dokunulmazlık zırhına bürünmektedir; "sanat, ahlakdışı olmaz" klişesi bu anlayışın göstergesidir. Bu aynı zamanda "yasadışı sanat yoktur" demektir, çünkü; ahlaki olan kolaylıkla yasak olmaz. Böylece müstehcen olan, sanat maskesi ve hilesi ile ahlaki askıya alırken, yasadan ve yasaklardan da paçayı sıyırmaktadır.

Pornografi, bugün müzikte, sinemada ve resimde güçlü sarsılmaz bir taarruz konumundadır. Sanat, ahlakın, yani "iyi" ve "kötü"nün ötesine taşınca

haliyle sınırlar kendiliğinden yok olurken, yeni sınırlar/sınırsızlıklar/tanımlar fetiş bir etkinlik olan sanattın bizzat kendisi tarafından tanımlanmaktadır. Artık sanat olan şeyin kötülük ile ilintilendirilmesi, yargılanması ve cezalandırılması söz konusu değildir.

“Yeni sanat”ın merkezinde hedonizm vardır. Amaç, hem kalite hem de kantite olarak olabildiğince daha çok arzunun tahrik ve tatminidir ve tabî ki tüm bunlar kapitalin egemen araç ve amaç olduğu bir piyasa içinde vücut bulmaktadır. Ve tüm bunların ardında “hazların kullanımı ve denetimi” ile “toplumsal gövdenin” kontrolü sağlayan bir iktidar kavrayışı vardır.

* [Paul Virilo \(2003\). Enformasyon Bombası.İstanbul: Metis Yayınları.](#) (Çev: [Kaya Şahin](#))

Estetik Beden Terörü (Sever Işık)

Karl Marx'ın yaklaşık 150 yıl önce, semizleyen kapitalistleri ürküten **"Avrupa'nın üzerinde bir hayalet dolaşüyor; komünizm hayaleti"** önermesini, "imparatorluk"a dönüşen küresel, sınırsız-mekânsız kapitalizme paralel olarak tüm dünyaya teşmil ederek şöyle demek mümkün; "Tüm dünyada bir hayalet dolaşıyor 'ideal beden' hayaleti". Elbete bu somut hayaletin çoğunluk iş bulma mekânının modern kadınlık alemi olduğu da gözden ırak olamayan bir olgu.

Dünya feminist hareketinin tüm hedeflerinin gerçekliği ve gerçekleştirilebilirliği gözden geçirilmeye ve sorgulanmaya muhtaç. Siyasal, sosyal, ekonomik kazanımlara ilave olarak tıp ve kozmetik sanayiinin kadınlara ne kazandırdığı ve **"kadın kimliği"**ni nasıl dönüştürdüğü yeniden gözden geçirildiğinde, **"büyüsü bozulmuş"** modern zamanların, kadın kategorisini, mitik zamanlara oranla çok daha baskıcı ve ekonomik kategorilere indirgeyerek, onu psiko-insan olarak **"arzunun nesnesi"** ve ekonomik **"vitrin"** olarak kurguladığını görmek mümkün. İlginç olan kadının kendisini ataerkil karşıtı "öteki" olarak inşa etme sürecinde "öteki"nin, erkeğin, adeta kendisi ile ontolojik bir birlikteliğe sahip olan değerleri tersten temellük etmesidir. Foucault'nun dili ile söylersek kadın kendisini **"özne olarak inşa ederken"**, kendi varlığını tanımlarken model olarak, erkek perspektifini, konum ve beğenisini, dişil bir renk katarak kendi cephesine taşıyor. Kendisi için dışardan belirlenen bir kaderi rahatlıkla içselleştirebiliyor.

Sonuçta, "kadınların bağımsızlık mücadelesi"nde bu silahlar asıl sahipleri için hizmet veriyor ve kadınların elinde infilak ediyor. Bu patlayıcıların en yaygın olanı ise "estetik silahı"dır. Geleneğin "Tanrı vergisi güzellik" kavrayışının yerini alan, ekonomik seküler değişimin ifadesi olan, "çirkin kadın yoktur; bakımsız kadın vardır" önermesini şöyle de okumak mümkün;

“Cirkın kadın yoktur; kozmetik kullanan ya da kullananmayan kadın vardır. Ürünlerimizi tüketin güzelleşin”.

Artık kapital dünyada güzellik-estetik verili değil, yapaydır. Bu estetik değerleri üreten ise tabii ki serbest piyasadır. Tüm metalar gibi bedenın değeri de piyasanın iktidarı tarafından belirlenir. İnsanoğlu, çoğunlukla seksüel tercihi ortodox heteroseksüellikten yana koyduğuna göre, önermemizi şöyle kurabiliriz: Kadının bedenini estetik kullanım ve değişim değerini belirleyen erkek iktidarındır. Zaten iktidarın bizatihi kendisi eril-erkek değil midir? Kadınların estetik-kozmetik sanayisinin patronlarının ceplerini doldurarak ulaşmayı düşündükleri ideal nesne-beden’in, erkekleri lüks gecelere sponsor kılmakla beraber “etekli iktidar”ı mümkün kılmadığı gün gibi ortadadır.

Kadın bedeni-gövdesi teni **eril hazların kullanımı için** sürekli olarak teorik ve pratik olarak biçimlendiriliyor ve manipüle ediliyor. Bu dişil bedeni kuşatma-onarma süreci kadınların da rızası ile gerçekleşiyor. Sözlükler terör kavramını, sistematik şiddet uygulama, korku içinde bırakma, ürkütme, yıldırma, paniğe düşürme olarak tanımlıyor. Bu haliyle estetize edilmiş beden, 90-60-90 sınırını ihlal eden tüm bayanları tehdit ediyor, aşağılıyor, psikolojik baskıya maruz bırakıyor. Kadını farklı kılan kimliği yerine onu erkek tarafından tercih edilir kılan görüntüsü geçirildi. Böylece estetik görüntü enformasyonuna uğrayan kadın kendi kimliğini görüntüsü üzerinden kurmaya çalışarak dışlanmışlıktan kaçınıyor. Her gün görsel ve yazılı medyada boy gösteren, varlığı vücudu olan manken-artist-şarkıcı grubu, tüm programlarda, lisan-ı halleri ve lisan-ı kavl’leri ile konuklarına izleyicilerine şantaj uyguluyor ve onları tehdit ediyor. Çoğunlukla, iktidarlara erkekler tarafından tercih edilmekten kaynaklanan bu sanat erbabı!

Hemcinslerini “evde kalmakla” korkutarak onları kendilerini baştan yaratmak için, estetik cerrahinin harikalar yaratan diyarına, kozmetik ürün cennetlerine davet ediyorlar. Sonuç, beğenilen, koklanan çiçekler olmak adına müthiş bir terör; kendinden kaçış, kendinden utanma, kült bedenlerle ümitsiz bir yarış, aşırı stres, güzellik ürünlerinin yan etkileri, solaryumlar, bedeni tıbbın teneşir tahtasına yatırma, botokslar, silikonlar, yağ aldırma, eklemeler, çıkarmalar, uzatmalar, kısaltmalar, vs. yani saçtan tırnağa estetik, yap-boz tahtasına dönüşen bir nesne-beden. Check-up’lar. Çekmekle bitecek gibi değil.

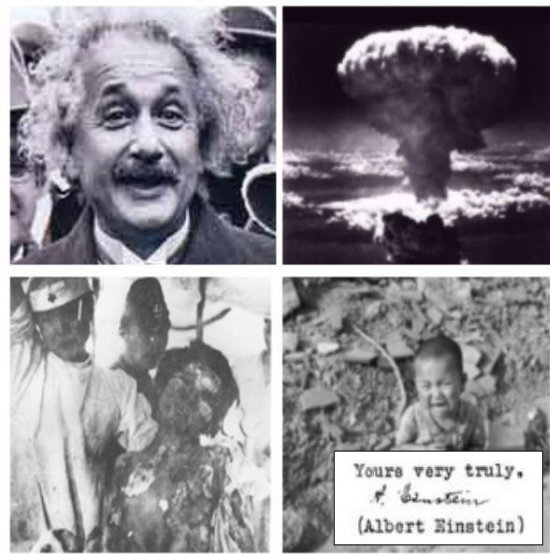
Tarih boyunca kadınlar güzelliğin sembolü olarak görüldü. Elbette kadınların makul ölçülerde zatına hoşça bakmasında/kendilerine özen göstermesinde sorun yok. Sorun kadınların sadece beğenilme güdüsü ile kendilerine özen göstermesi ve kabul ettirmeye çalışması.

Evrincilerin iç hastalıkları (Mehmet Yılmaz)

Hayatta en berbat mürşit “ilim ve fen” olabilir mi?

"Eğer Atatürk bir kaç yıl daha yaşasaydı acaba o meşhur sözünü geri alır mıydı?" diye düşünüyor insan Einstein'ın Roosevelt'e yazdığı (ve orijinalini yazının sonuna koyduğumuz) mektubu okuyunca.

Ünlü bilim adamı [Albert Einstein](#) Atatürk'ün ölümünden sadece 9 ay 21 gün sonra tüyler ürperten bir mektup kaleme alıyordu. Zamanın ABD başkanı [F.D. Roosevelt'e](#) "yol göstermek için" yollanan mektupta Einstein [uranyum](#) kullanarak çok güçlü bir bomba yapmanın mümkün olduğunu anlatıyor ve bunu yapmak için Roosevelt'i ikna etmeye çalışıyordu.

Roosevelt de "en hakiki mürşit" olarak ilimi ve fenni seçti.

[Sonrasını](#) hepimiz biliyoruz.

Mısır doğumlu Fransız bilim adamı ve diplomat [Tobie Nathan'ın](#) dediği gibi bilimin en sorunlu "yan ürünü" bilimcilik ideolojisi. "Bu ideoloji bilimin

ürettiği faydaları gölgede bırakacak kadar büyük bir sorun teşkil ediyor insanlık için."

Bilimin dinleşme süreci

Bilim adamı toplumda güven uyandırıyor. Ortaya koyduğu somut ilerlemelerle bilim, inancı ve politik görüşü ne olursa olsun kimsenin reddedemeyeceği deney ve gözleme dayalı sonuçlarla bulgularını ispat ediyor.

Fakat aynı zamanda "bilimciler" beyaz önlükleri, kalın gözlükleri, anlaşılmayan kelimeleri ile gitgide bir ruhban sınıfını andırıyorlar. Zira sadece uzman oldukları alanda değil hemen her konuda fikir beyan eden hatta gelecekte haber verenler var içlerinde. Gerçekte fikirleri ve tercihleri sıradan bir vatandaşinkinden daha kıymetli tutulmaması gereken bu insanlar çağımızın [şamanları](#), rahipleri oldular.

Bilimcilik ideolojisinin hâkim olduğu cemiyetlerde artık bilime de ihtiyaç yok. Çünkü bilimciler "mutlak hakikat üretiyorlar" bir zamanlar [Vatikan'ın](#) yaptığı gibi.

Bu aşamada şunu da sorgulamak gerekiyor elbette: Yoldan çıkan bilim adamları mı yoksa onları yozlaştıran, yobazlaştıran cemiyetin kendisi mi?

Aerodinamikte kullanılan [Mach sayısına](#) adını veren [Ernst Mach'ın](#) [Ludwig Boltzmann](#) tarafından geliştirilen atom teorisine "atomların gözlenemez olması" sebebiyle karşı çıkmasına bakılırsa evet, bilim adamlarında böyle bir yozlaşma potansiyeli var.

Fakat biz sıradan insanlarda da "Madem depremleri veya nükleer enerjiyi bu kadar iyi biliyorsun, memleketi nasıl yönetmemiz gerektiğini de bilirsin sen!" gibi kestirmeden gitme merakı var ki bu noktadan itibaren işin içine bir "teslimiyet" giriyor. "Falanca bilim adamının öngörülerine inanıyorum." Yani:

- 1) Vicdanını teslimiyet çengeline asıp mollaların erdemine iman eden İranlılar,
- 2) Ahlâkını süngünün ucuna asıp askerlerin erdemine iman eden yerli militaristler gibi bir de bilimciler çıkıyor ortaya.

"Dine veya felsefeye ne gerek var? İyiyi ve kötüyü ayırd etmek için bilim ve akıl varken? Bilimsel bulgulardan şüphe mi ediyorsunuz? Demek ki siz gericisiniz. Siz toplumun ilerlemesine karşısınız! Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. Bunun dışında mürşit aradığınız için sizler gafilsiniz ve cahilsiniz!"

Evrim bir teori mi yoksa bir senaryo mu?

"Ben görmüyorsam yoktur" saplantısı kendini "her şeyi gören" bir varlık zannetmenin bir tecellisi. Bu çerçeveye giren bazı evrimcilere göre ne can

ne de [ruh](#) diye bir şey var. Zira [moleküler biyoloji](#) rastlamadı izine [DNA zincirleri](#) arasında.

Fakat gün geçmiyor ki "hayatın sırları çözüldü" veya "ruh beynin neresinde?" başlıklı "bilimsel" bir makale yayınlanmasın. Ruha ve nefse bir kılıf olan bedenin evrilmesini açıklamak için yola çıkan evrimcilerin gözleri kendi bulgularından öylesine kamaşıyor ki hayatı, canı ve ruhu çözdüklerini vehmediyorlar. Bu bilim adamlarının kibirleri alanlarına verdikleri isimlerden bile okunuyor: [Life Sciences](#) (ing.) veya [Science du vivant](#) (fr.) kadar tevazu fakiri bir terim daha düşünülebilir mi?

Bir kemanı kıymık kadar küçük parçalara ayırarak [Mozart](#) bulunabilir mi?

"Bulamadık, demek ki Mozart diye biri hiç olmadı. Zaten [Don Giovanni Operası](#) da olsa olsa pencerenin kulpuna asılı duran bir kemanın rüzgârın etkisiyle arşesine sürtmesinden çıkmıştır."

İnsan denen karmaşık varlık onun sadece fiziksel boyutunu oluşturan bir kaç kilo karbon, azot, kalsiyum ve suyla eşleştirilebilir mi?

Peki neden bilim adamları evrim üzerine bu kadar duruyorlar? Türkiye'nin ilk atom mühendisi ve eski [TAEK](#) başkanı [Prof. Dr. Ahmed Yüksel Özemre'nin](#) Milliyet'te yayınlanan [röportajından](#) :

"...Bilim adamları arasında 'publish or perish' (yayınla ya da yok ol) sözü çok geçerlidir. Ya makalenizi neşredersiniz ya da yok olup gidersiniz. Onun için bir hipotezin üzerinde konuşuluyor, saçma da olsa bu konuşmadan neticeler çıkabiliyorsa ve bunu yayınlayabiliyorsanız, bu, mali destek, bilim alanında popülarite ve zikredilme demektir. Zikredilmek ise birtakım yerlere gelebilme ihtimali demektir. Bütün bu sosyal dürtüler arasında insan, yaptığı bilimi unutabilir.

...
[Evrimsel Teorisi] Akıllı okşayan, akla yatkın bir senaryo. Ama ispatı yok. Buna karşı, mesela Cenabı Hakk'ın "Yaratma Teorisi" var. O da bir senaryo. Teori olması için en azından yanlışlığının ispatlanabilir olması lazım.

İspatlayamadığınız zaman, pozitif ilmin dışındadır.

.... Zaten bütün senaryolar böyledir. Mesela kâinatın big bang (büyük patlama) ile ortaya çıktığı teorisi. Harikulade, şiirsel bir senaryodur, ama önünde sonunda bir senaryodur. Buna alternatif senaryolar da var. Hâlbuki gerçeğin ancak bir temeli olabilir. Teorinin bazı varsayımlarını bugünkü fizikle izah etmek mümkün değil. Demek ki fiziğin dışında bazı elemanlar, sırf bu teoriyi ayakta tutmak için ithal edilmiş. Bu durumda fiziğin ötesinde kalınır ki, onun adı da fizik değil metafiziktir. Buna [epistemoloji](#) açısından itirazım var...."

Bilgi yerine önyargı üreten bilim

1949'da fizyoloji ve tıp dalında Nobel Ödülü alan Portekiz bilim adamı [Egas Moniz](#) 1935'ten başlayarak 20 yıl boyunca birçok akıl hastasının beynine cerrahi müdahale yaptı. [Lobotomi](#) adı verilen bu "tedavi" ile beynin frontal lob denen kısmı ile geri kalan kısım arasındaki bağlantı kesiliyor, hatta bazen frontal lob kasıtlı olarak tahrip ediliyordu. (not : Frontal lobun önemi için bir başka Portekiz bilim adamı olan [Antonio Damasio'nun](#) çalışmalarına değindiğimiz [Psikopatlık ve Karizma](#) adlı yazıya bakılabilir.)

1950'den itibaren terk edilen bu yöntem gerçekte şizofreni veya şiddetli depresyon geçiren insanları tedavi etmiyor onları sakatlayarak bitkisel hayata sokuyordu.

Bu şekilde Egas Moniz toplumu kendini oluşturan bireylere karşı sorumluluklarından "kurtarıyordu" bir anlamda. Yani biz bir toplum olarak "suçu teşvik eden bir şey mi yapıyoruz?" gibi rahatsız edici soruları kendimize sormaktansa altına sığınacağımız bir şemsiye arıyoruz ve bilim adamı da bu rahatlatıcı inancın rahibi, imamı olarak çıkıyor karşımıza.

"Bir insan mutsuzsa veya saldırgansa bu mutlaka beynin bir bölgesindeki fizyolojik bir bozukluktan kaynaklanıyordur" diyen bir kimseye "mürşit" denebilir mi?

[Suçluları hapse atarak suçtan kurtulacağını zanneden](#) bir toplumun ailevî değerlere, ahlâka, özeleştiriye ihtiyacı yok mudur?

[Ortaçağ Avrupası'nda](#) Katolik kilisesi yüksek meblağlar karşılığında "endüljans" denen belgelerle insanların günahlarını "affediyordu". Bu inanca göre daha ölmeden cennete gitmeyi garantileyebiliyordu fiyatını ödeyebilenler.

Doğrudan ve dolaylı katkılarımızla bilimi finanse ediyoruz güya bilgi üretmesi için. Ancak bilim bazen karşımıza:

1. Bilim camiasını,
 2. Toplumun vicdanını,
 3. Siyasî rejimi
- rahatlatacak veya destekleyecek bir takım dogmalarla geliyor.

Bir başka Nobel kazanmış bilim adamı [Charles Jules Henri Nicolle](#) (mikrobiyolog) bu konuda şöyle diyordu : « *Bilimde dogma olmaz! Hiç bir şey önceden kazanılmış değildir, icad okulu saygısızlık okuludur* ».

Bilimsel olmayan "bilim"

Bilimciler bu rahiplik rolüne o kadar ısınmışlar ki bilimsel yöntemlere bile sırt çevirmeye hazırlar yeni tapınaklarından insanlığa hükmedebilmek için: Örneğin bir gen ile bir hastalık arasında bağlantı ihtimalini hesaplamaya

yarayan [LOD Score](#) (fr.). [Boston’lu](#) gen mühendisleri J.S. Alper ve M.R. Natowicz’in [Trends in Neurosciences dergisinde](#) (volume 16, n° 10) 1993’te yayınladıkları makaleye göre şizofreni ve manyako-depresif psikoz türü “akıl hastalıkları” ile genler arasında bağlantı olduğunu “bilimsel olarak ispat eden” bir çalışmada modeli kurmak ve modeli test etmek için AYNI veriler kullanılmış!

Makalenin yazarları J.S. Alper ve M.R. Natowicz’e göre hemen bütün araştırmacılar bilimsel çalışmalara başlarken **bir takım önyargılardan kurtulamıyorlar** ve araştırmalarını neredeyse farkında olmadan bu önyargıları “ispatlayacak” biçimde yönlendiriyorlar.

Tabi “*şizofreni geni bulundu*” diye basın toplantıları yapıyor ama “pardon, yanlışmış” demek için kimse ortada görünmeye niyetli değil.

Bilimsel olmayan bilimin en traji-komik örneği belki de Fransız bilim adamı [Edouard Zarifian’ın](#) (psikiyatrist) kitaplarında defalarca altını çizdiği bilimsel modelleme hataları: Örneğin “Psikolojik tedavi etkisine sahip” ilaçların geliştirilmesinde denek olarak ahtapot, fare ve eklembacaklıların kullanılması. **Eşinden ayrılmış, ailesinden baskı gören ve depresyona sürüklenen bir kadın doktora gittiği zaman kendisine yazılacak ilacın geliştirilmesi için “model olarak” bir eklem bacaklı kullanılmış olacak.** Toplumun, anne olma duygusunun, geleneksel ve ekonomik baskıların bir ahtapot için ne ifade ettiğini bilmek zor tabi. Ayrıca ABD’de yaşayan bir kadına “iyi gelen” bir ilacın Türkiye’de yaşayanlara iyi geleceğini varsaymak **o denli “zor” bir hipotez ki buna ancak önyargı denebilir.**

Bir başka “bilimsel” önyargı da “**duygu = kimya**” biçiminde çıkıyor karşımıza.

Zarifian’a göre belirtileri ülkeden ülkeye ve bir yüzyıldan ötekine değişen depresyon bir hastalık değil, bir duygu hali. Fizyolojik anlamda bir hastalık söz konusu olmadığı için bir iyileşme değil bir “hal değiştirme” söz konusu. Yani bireyin kendini ve toplumu algılayışı üzerinde olumlu ve kalıcı bir etki yapmak.

Ne var ki insanların çektikleri “psikolojik sıkıntılar” sayesinde büyük kârlar elde eden ilaç sektörü “ruh halimiz” ile ilgili sorunlarımızı da biyokimyaya daha doğrusu beynimizdeki [nörotransmitterlere](#) indirgemeyi tercih ediyor.

Nefsine yenik düşmüş, karamsar, endişeli, sıkıntı içindeki bir insanın hayatını, geçmişini, korkularını anlamadan onu standart bir yöntem ve/veya ilaç ile **iyileştirmek mümkün değil.** Ama o insanı **kandırmak mümkün.** Bunun için beyninin kimyasıyla yani nörotransmitterler (*acetylcholine, norepinephrine, dopamine, serotonin, GABA, glycine, neuromodulatorler*) dediğimiz maddeler ile “ oynamak ” gerekiyor. Zira ancak bu şekilde dünyanın neresinde olursa olsun bütün insanların kendilerini geçici olarak iyi hissetmelerini sağlayabilirsiniz ki bu da onlara deterjan satar gibi ilaç satabileceğiniz anlamına gelir.

Terörün ve siyasî rejimlerin hizmetindeki bilim adamları

Geride bıraktığımız eylül ayında İngiltere ve Almanya’da tutuklanan Arap kökenli El-Kaideci teröristlerin doktor olmaları, tıp ve kimya alanındaki bilgilerini sivilleri öldürmek için kullanmaya çalışmaları herkesi şaşırttı. Fransız Le Figaro gazetesi hayretle “*hayat kurtarmak için okumuş bir doktor nasıl olur da bilgilerini öldürmek için kullanır?*” diye soruyordu.

Aslında söz konusu Fransız gazeteci Avrupa’nın yakın tarihini bilseydi bu kadar şaşırmazdı. Zira o zaman Alman doktor [Josef Mengele’nin](#) ve Avusturyalı doktor [Aribert Heim’in](#) [Auschwitz-Birkenau](#) toplama kampında insanları anestezi kullanmadan kestiklerini ve beyinlerine zehirli maddeler zerk ettiklerini bilebilirdi. Bilimi insanlara zarar vermek için kullanan doktorlar arasında [Heinrich Himmler’in](#) emriyle Çingeneler gibi “aşağılık ırkları” kısırlaştırmak için bilimsel araştırmalar yapan [Karl Clauberg](#) de anılabilir.

Fakat bilim ile zulüm yapmak Nazilerin tekelinde değil elbette. Rus bilim adamları tıp, kimya ve psikoloji alanlarındaki bilgilerini [Sovyet Rusya’nın](#) gizli servisi [KGB’nin](#) (Комитет Государственной безопасности) sorguları için kullandılar soğuk savaş yıllarında. Ama bundan daha da çarpıcı olanı psikiyatristlerin yardımıyla politik muhalefetin bir akıl hastalığı olarak ilânı ve kabulü oldu. **Öyle ya, komünizme karşı çıkmak için insanın deli olması gerekirdi(!)** Bu şekilde mahkeme gibi masraflı bürokratik detaylardan kurtulan komünist idare binlerce insanı hızla tımarhanelere gönderdi. Tabi gene doktorların yardımıyla verilen “kimyasal eğitim” sırasında “**yanlışlıkla**” ölenler de oluyordu!

[Bosna Savaşı](#) sırasında işlediği soykırım ve savaş suçlarından dolayı hâlâ aranan [Radovan Karadzic](#) de doktor değil miydi? Kaçak nakil organ piyasasında Komünist Çin’deki idam mahkûmlarından alınan organların bolluğu da Çinli cerrahların irşada ihtiyacı olduğunu göstermiyor mu?

Bilim adamları acaba sadece savaş gibi istisnâî durumlarda mı vicdanlarını askıya alıyorlar? Bu o kadar da kesin değil. ABD’deki [Vanderbilt Üniversitesi](#) bünyesinde fakirlere ücretsiz sağlık hizmeti veren bir bölümde 751 hamile kadına radioaktif madde vererek çocuklar üzerindeki etkisini [20 yıl boyunca test eden](#) araştırmacılar bunun en güzel örneği. Elbette bazı çocuklarda tümör oluştuğunu söylemeye gerek yok.

Dogmatik [bilim adamları faşizmi desteklemeye](#) dün olduğu gibi bugün de hazırlar. Fransa’da cumhurbaşkanı [Sarkozy’nin](#) uygulamaya çalıştığı potansiyel suçluları daha anaokulunda iken “yakalama” fikri ABD’de başka boyutlarla hayata geçiyor : “[Violence Initiative](#)” adı verilen ve daha şimdiden 42 milyon dolar yatırılan program suçu önlemek için bilimden istifade etmeyi amaçlıyor. « Neden olmasın ? » diyor insan. Sosyologlar, psikologlar vb bir araya gelerek sorunun üzerine eğilebilirler. Ama programın mimarları bir dogmaya iman ederek çıkmışlar yola: “Suç bir

hastalıktır, sebepleri fizyolojiktir.”

Şimdilerde binlerce çocuktan kan ve doku örnekleri alınıyor, [serotonin](#) gibi [nörotransmitterler](#) ile suç arasında [ilgişim](#) (korelasyon) aranıyor.

Bu “özgürlükler ülkesinde” hâlihazırda okul çağındaki oğlanların %10’u kızların ise %5’i [Ritalin](#)® denen bir ilaç alıyor. Amfetamin içeren bu ilaç yetişkinleri “canlandırırken” çocukları “sakinleştiriyor”. “Uslu çocuk” isteyen ama ebeveynlik görevini yerine getirmekten aciz anne-babalar evlatlarına şefkat yerine Ritalin® veriyorlar. Ritalin® Fransa’da yasak.

Normalde sadece hiperaktivite gösteren sorunlu çocuklara verilmesi gereken bu ilacın milyonlarca çocuğa verilmesi elbette Novartis Pharma gibi bir ilaç firmasını rahatsız etmiyor. Bu çocukların Ritalin® yüzünden ileride uyuşturucu bağımlısı olmaları ihtimali oldukça yüksek ama bu sorun kâr peşindeki Novartis Pharma’yı sitesinde Ritalin®’in uzun uzadıya [reklâmını yapmaktan](#) alıkoymamış. Aynı sayfada Novartis Pharma’nın hisse senetlerinin günlük fiyatlarının da görüntülenmesi acaba bir [lapsus calami](#) olabilir mi?

İnsanın vicdanıyla ateşkes imzalaması

Buraya kadar bilim adamlarının da yoldan çıkabileceklerini ve ellerindeki bilgi gücünden dolayı normal insanlardan daha tehlikeli olabileceklerini anlattık. Peki bir bilim adamı nasıl işkence yapabilecek noktaya geliyor? Bu soruya en güzel cevaplayanlardan biri Avusturyalı Yahudi tarihçi Raul Hilberg. “[Avrupa Yahudilerinin imhası](#)” adlı eserinde anlattığına göre işkenceci Alman doktorlar deneyleri için devletten idam mahkûmlarını talep ediyorlardı. Araştırmacı şöyle diyordu kendi kendine : “Suçluların, iltihap yüzünden ölebilecek bir Alman askerinden daha iyi muamele görmesi için hiç bir sebep yok!”

Bu “suçluluk” kavramı elbette [SS subaylarının](#) zihninde çok izafî bir kavramdı: Meselâ “Temiz Alman ırkını kirleten akıl hastaları, Çingeneler veya Yahudiler” de suçluydu.

Romalı devlet adamı [Marcus Tullius Cicero’nun](#) « vicdanın kırılma noktası » adını verdiği bir tür sorumluluk transferi yapıyor bilim adamı. Yani vicdanıyla bir tür ateşkes antlaşması. Böyle bir andan itibaren bilim kalıyor ama “adam” gidiyor. Yaptıklarından pişman olmayacak, gerekeni yapan bir tür robot çıkıyor ortaya.

Özetle bizim yerimize iyi-kötü ayrımını zaten yapmış bir Führer, bir ulu önder, bir millî şef varsa vicdanının sesini dinlemeye ne gerek var? İnsan denen varlığın bu zayıflığını analiz eden [Serdar Kaya’nın « Endoktrinasyon » adlı yazı dizisi](#) bu konu üzerine hazırlanmış son derecede kapsamlı ve öğretici bir çalışma. 10 makaleden oluşan bu dosyayı herkesin okumasını tavsiye ederiz.

Bilimin mürşidi kim olacak?

Liberal Düşünce Topluluğu'ndan Mustafa Erdoğan [Aydınlanma, Bilim ve Bağınazlık adlı makalesinde](#) şöyle diyor:

"Bilimin yol göstericilik iddiasıyla ilgili olarak daha sade ve soğukkanlı bir şekilde konuşursak, ilk yapmamız gereken onu tevazuya davet etmek olsa gerektir. Çünkü bilimin değil hayata "mürşit" olması, onun kendisinin ahlaki bir kılavuza ihtiyacı vardır. Hayatlarımıza yön verecek değerleri bilim üretmez, üretemez; dolayısıyla eğer bir mürşidimiz olacaksa, bunları üreten her ne veya neler ise asıl mürşidimizin onlar olması gerekir."

Bilim dünyası kendisini üreten bilim insanları gibi kusurlu. İnsanlarda görülen kusurlar bilimsel kurumların işleyişlerine de yansıyor. Türkiye'deki bilim kuruluşlarına içerden bir bakış için yazarlarımızdan Fethi Sipahi Tan'ın kaleme aldığı ["Yeni Üniversiteler Hayırlı Olsun"](#) adlı esprili ve bilgilendirici makale okunabilir.

Araştırmacılara sadece bilimle uğraştıkları için atfedilen erdemler bu camianın kusurlarını örtüyor. [Nobel](#) gibi ödüller, patentler, özel araştırma laboratuvarları ve finansmanları, bilim dergileri... Bütün bunlar çok büyük maddî çıkarların yarıştığı hatta çatıştığı ortamlar.

Evrin Teorisi'nin müşterisi kim?

Yazının başlangıcından beri açıkladığımız gibi bilim adamları sık sık nefislerine yenik düşerek bilimin dışına çıkıyorlar ve bilimcilik yapıyorlar. Evrim teorisi / senaryosu da istisna değil. Hücre yapısı konusunda ileri bilgiye sahip bir bilim adamı evrim senaryosunu desteklediği zaman bu o senaryoyu ispat etmekten çok uzak. Zira biyolog artık biyoloji olmayan, metafizik bir alanda "dans ediyor". Haliyle tahminlerinin, varsayımlarının, inançlarının herhangi bir insaninkilerden daha fazla değeri yok. Ama nasıl bir futbolcu dış macunu reklamı yapıyorsa bir biyolog da **"evrim vardır çünkü BEN diyorum!!!"** diyebiliyor. Ancak burada da durmayarak **"işte hayat böyle çıkmıştır ortaya"** diye dayatıyor başrahip biz sıradan ölümlülere.

[Hayatın](#) bilimsel tarifini yapmaktan bu kadar aciz iken bu kibir niye? Öyle ya, yeni [ölmüş](#) bir insan ile komadaki bir insan arasındaki fark nedir? Birçok insan öldü sanılarak morga konduktan sonra ayağa kalkmamış mıdır? Kalp atışlarını, solunumu özetle bilimin "hayatî belirti" dediği şeyi göremeyen doktor "ben görmüyorum, o halde yoktur" dogmasına göre nice canlı insanı resmen ölü (=hayatsız) ilân etmemiş midir?

Bilim, evrim senaryosunu destekleyerek bir kez daha kendi alanının dışına çıkıyor çünkü "bilimin müşterileri" bunu istiyor. Peki, kim bu "bilimin müşterileri"? Ya "sama amaçlarını daha fazla para, zevk, tüketim, kariyer, statü, cinsellik ve eğlence olarak tayin eden insanlar..."

Hayat-ölüm eksenini günümüzün tüketici, bencil, [hedonist](#) insanı için ciddi bir sorun. [Hayatın varlığı](#) ister istemez "bana hayat veren kim/ne?" sorusunu

getiriyor. Ölüm ise “ya sonra?” sorusunu. Bunlar kafa karıştırıcı sorular. Üstelik sırrına tam olarak ermemiz mümkün görünmüyor. Oysa bizim bencil insanımız her şeyi kontrol altında tutmaya öyle alışmış ki. Yarınki hava durumunu televizyon bildiriyor, gittiği yeri GPS gösteriyor, evi yanarsa sigortası var. 21ci yüzyıl insanı riske, belirsizliğe tahammülü olmayan bir insan.

İşte Evrim senaryosu bütün bu endişeleri elinin tersiyle süpürüyor. Sırrına vakıf olamayacağımız, muhtemel bir “Yaratıcı” fikri ve O’na karşı, diğer insanlara karşı muhtemel sorumluluklarımız böylece “iptal edildikten” sonra “hayatın maymunlardan hatta tek hücrelilerden geçip bize geldiği” dogması hayatı kimyaya, biyolojik bir kılıfa indirgiyor. Bunu “avantajı” ise ölümün dolayısıyla ölüm sonrası korkusunun ortadan kaldırılması.

Evrincilerin iç hastalıkları

Evrım senaryosunu akla yakın bulanlarla bulmayanlar kanaatimizce aynı derecede saygı hak ediyorlar. Ancak tartışmanın metafizik platformda yapılması icab ediyor. Eğer evrim okullarda anlatılacaksa bunun yeri biyoloji değil felsefe dersi olmalı ki diğer inançlar ve senaryolarla birlikte ele alınabilsin, evrim senaryosu zorunlu din dersi gibi dayatılmasın.

Bu bağlamda eleştirimiz evrim senaryosunu akılcı bulanlara değil ama evrimcilik yapıp bunu topluma dayatanlara. Evrimcilik bilimciliğin özel bir hali ve Fenerbahçe’yi veya Galatasaray’ı desteklemek ne kadar bilimsel ise evrimi desteklemek de o kadar bilimsel bizim gözümüzde.

Yazının başından beri aktardığımız veçheleriyle bilim yobazlarının ve haliyle evrimcilerin iç hastalıklarını şöyle özetlemek mümkün:

- 1) Ben bulamadım, o halde yoktur,
- 2) Fizyolojik oluşumları açıklayan teoriler hayatı da açıklar. Hayat et ve kemikten başka bir şey değildir,
- 3) Ruh yoktur, insan akıllı hayvandır,
- 4) Aşk, vefa, nefret, [vatan hasreti](#) birer kimyasal tepkimedir,
- 5) Bilim adamları erdemlidir, ahlâka ihtiyaçları yoktur,
- 6) Bilimi eleştirmek, toplumdaki rolünü sınırlamak gericiliktir,
- 7) Bilim en iyi yol göstericidir,
- 8) Bilim mutlak ve değişmez bir referanstır,
- 9) Bilim dışında bir bilgi birikimi veya bilişsel bir disiplin olamaz.

Bilime alternatif mürşidler

Hz Muhammed “*Âlimlerin iyisi, insanların en iyisidir. Âlimlerin kötüsü ise, insanların en kötüsüdür*” derken neyi kasdetmişti?

Bilim bir güç. Para veya kaba kuvvet gibi. İnsanlığı irşad etmek şöyle dursun her güç gibi onun da bir mürşide ihtiyacı var. Mürşidi vicdan olmadığı zaman yaptığı zulmün örneklerini aktardık, sebeplerini tahlil ettik. 21ci

yüzyıldaki bilim Dünya yüzeyinden insan uygarlığını bir kaç kez silebilecek bir güce erişti.

Fransız bilim adamı ve filozof [Bergson'un](#) dediği gibi:

"insanlık kaydettiği ilerlemelerin ezici ağırlığı altında sürünüyor. Yüzyılımız insanı mekanik icadların ahlâkı ve insan soyunun mutluluk seviyesini yükseltebileceğine çok kolay inanıyor."

Bilimi ve bilim adamlarını "en hakiki mürşid" kabul edenlere elbette saygımız var. Ancak biz bilim adamlarına da yol gösterebilecek başka bazı mürşidleri anmak istiyoruz. Zira onlar da bilgi sahibi kimseler ama bize miras bıraktıkları ve irşad edici bulduğumuz bu bilgiler bilimin kapsamı dışında kalıyor :

"İki parmağının ucunu gözüne koy. Bir şey görebiliyor musun dünyadan? Sen göremiyorsun diye bu âlem yok değildir.

Nice insanlar gördüm, üzerinde elbisesi yok. Nice elbiseler gördüm, içinde insan yok.

Cömertlikte akarsu gibi ol. Şefkatte güneş gibi ol. Kusur örtmekte gece gibi ol. Öfkede ölü gibi ol. Tevazuda toprak gibi ol. Müsamahada deniz gibi ol. Ya olduğun gibi görün ya görüldüğün gibi ol. " (Mevlâna)

Yazıya Einstein'ın Roosevelt'e "yol gösterdiği" bir mektupla başlamıştık. Einstein'ın mektubunun orijinaliyle bir âlimin gene bir hükümdara, Gazali'nin Selçuklu Sultanı Sencer'e nasihat için yazdığı bir [başka mektubun](#) yanına koyuyoruz. Mürşidinizi seçmek size kalmış...

"Allahü teâlâ İslam beldesinde muvaffak eylesin, nasibdâr kılsın. Ahirette ona, yanında yeryüzü padişahlığının hiç kalacağı mülk-i azim ve ahiret sultanlığı ihsan etsin. Dünya padişahlığı, nihayet bütün dünyaya hakim olmaktan ibarettir. İnsanın ömrü ise, en çok yüz sene kadardır.

Cenab-ı Hakk'ın, ahirette bir insana ihsan edeceği şeylerin yanında, bütün yeryüzü, bir kerpiç gibi kalır. Yeryüzünün bütün beldeleri, vilayetleri, o kerpicingin tozu toprağı gibidir. Kerpicing ve tozunun toprağının ne kıymeti olur? Ebedi sultanlık ve saadet yanında, yüz senelik ömrün ne kıymeti vardır ki, insan onunla sevinip mağrur olsun? Yükseklikleri ara, Allahü teâlânın vereceği padişahlıktan başkasına aldanma.

Bu ebedi padişahlığa (saadete) kavuşmak, herkes için güç bir şey ise de, senin için kolaydır. Çünkü Resulullah sallallahü aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Bir gün adalet ile hükmetmek, altmış senelik ibadetten efaldır." Madem ki Allahü teâlâ sana, başkalarının altmış senede kazanacağı şeyi bir günde kazanma sebebinin ihsan etmiştir, bundan daha iyi fırsat olamaz! Zamanımızda ise iş o hâle gelmiştir ki, değil bir gün, bir saat adaletle iş yapmak, altmış yıl ibadetten efdal olacak dereceye varmıştır.

Dünyanın kıymetsizliği, açık ve ortadadır. Büyükler buyurdular ki: «Dünya kırılan altın bir testi, ahiret de kırılmaz toprak bir testi olsa, akıllı kimse, geçici olan ve yok olacak olan altın testi bırakır, ebedi olan toprak testi alır. Kaldı ki dünya, geçici ve kırılacak toprak bir testi gibidir.» Ahiret ise hiç kırılmayan ebediyyen bâki kalacak olan altın testi gibidir. Öyleyse, buna rağmen dünyaya sarılan kimseye nasıl akıllı denilebilir? Bu misali iyi düşününüz ve daima göz önünde tutunuz...”

Einstein’ın Roosevelt’e mektubu (Orijinal metin)

Albert Einstein
Old Grove Rd.
Massau Point
Peconic, Long Island

August 2nd, 1939

F.D. Roosevelt,
President of the United States,
White House
Washington, D.C.

Sir:

Some recent work by E. Fermi and L. Szilard, which has been communicated to me in manuscript, leads me to expect that the element uranium may be turned into a new and important source of energy in the immediate future. Certain aspects of the situation which has arisen seem to call for watchfulness and, if necessary, quick action on the part of the Administration. I believe therefore that it is my duty to bring to your attention the following facts and recommendations:

In the course of the last four months it has been made probable - through the work of Joliot in France as well as Fermi and Szilard in America - that it may become possible to set up a nuclear chain reaction in a large mass of uranium, by which vast amounts of power and large quantities of new radium-like elements would be generated. Now it appears almost certain that this could be achieved in the immediate future.

This new phenomenon would also lead to the construction of bombs, and it is conceivable - though much less certain - that extremely powerful bombs of a new type may thus be constructed. A single bomb of this type, carried by boat and exploded in a port, might very well destroy the whole port together with some of the surrounding territory. However, such bombs might very well prove to be too heavy for transportation by air.

ab4a01

-2-

The United States has only very poor ores of uranium in moderate quantities. There is some good ore in Canada and the former Czechoslovakia, while the most important source of uranium is Belgian Congo.

In view of this situation you may think it desirable to have some permanent contact maintained between the Administration and the group of physicists working on chain reactions in America. One possible way of achieving this might be for you to entrust with this task a person who has your confidence and who could perhaps serve in an unofficial capacity. His task might comprise the following:

a) to approach Government Departments, keep them informed of the further development, and put forward recommendations for Government action, giving particular attention to the problem of securing a supply of uranium ore for the United States;

b) to speed up the experimental work, which is at present being carried on within the limits of the budgets of University laboratories, by providing funds, if such funds be required, through his contacts with private persons who are willing to make contributions for this cause, and perhaps also by obtaining the co-operation of industrial laboratories which have the necessary equipment.

I understand that Germany has actually stopped the sale of uranium from the Czechoslovakian mines which she has taken over. That she should have taken such early action might perhaps be understood on the ground that the son of the German Under-Secretary of State, von Weizsäcker, is attached to the Kaiser-Wilhelm-Institut in Berlin where some of the American work on uranium is now being repeated.

Yours very truly,

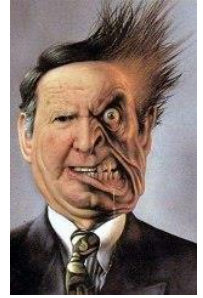
A. Einstein
(Albert Einstein)

a64a02

Vicdan Ne Yana Düşer Usta, Medeniyet Ne Yana? (Özlem Yağız)

Sözde kıyılmış canlar:

Hafızayı beşer nisyan ile malulmuş. Unutmak, anne kucağındaki bir uyku kadar tatlı ve sıcak. Çok acı veren bir hastalıktan sonraki nekahat döneminin en lüzumlu ilacı. Yaşanan acılara bir sünger çekmek, unutmak, bugünü yaşamak Allah vergisi bir lütuftur belki de ruh sağlığımızı ayakta tutan. Ama ya hastalık bitmediyse ya daha acılar sürerken her şeyi unutup ve unutturuluyorsak? Unutmak bizim için hastalığın inkârı haline gelmişse bir de üstüne. Bu hastalığın kendisinden beter bir hastalık, bir demans değil midir olsa olsa.

İki gün önce Yüzleşme Derneği ile Mazlum-Der'in ortak düzenlediği 'Faili Derin Kayıplar' panelinde şöyle diyordu Hayko Bağdat:

-En kötüsü nedir biliyor musunuz arkadaşlar, bizler hafızalardan silindik. Artık bize ait hiçbir şey yok anılarda"

O panelde hafızalardan sildiğimiz, unutmak istediğimiz nice kabuk bağlamaya yüz tutmuş altı sıcak yaradan birkaç tanesi kanadı iki gün önce. Hrant Dink, Musa Anter, Mustafa Suphi, Ali Şükrü, Sabahattin Ali. "Sözde itirafçıların" sözde itiraflarında geçen, sözde asit kuyularına atılmış, sözde bedenlerinin, vicdanlarımıza, sözde rahatsızlıklar verdiği, sözde kıyılmış canlardan ise bahsetmeye hiç vakit olmadı. Zaten her şey sözde yaşanıp bitmişti kimilerine göre, sadece yakınlarına sözde acılar kaldı. Bir de sözlere dökülmüş inkârlar.

Hiçbirisini yaşamadık ki!

Unutmak istiyoruz acıları, unutmak ve hiç yaşanmamış kabul etmek. Çünkü hatırlamak uyanık bir vicdanı getiriyor ve vicdan merhameti ayaklandırıyor. Merhamet vicdanın dışa uzanan eli. Bir defa merhamet duymaya başladın mı işin zor. Afyon misali huzurunu kaybediyorsun. Artık ne pembeler toz pembe, ne kırmızılar nar kırmızı. Bir defa ayaklandı mı vicdan denen o meçhul, haftalar boyu küçücük meleklerin, belki bizler kadar yemeyi içmeyi yaşamayı seven kadın erkek çoluk çocuk bir halkın, fosfor bombaları ile yanmış paramparça olmuş bedenlerini seyrettikten sonra kumandayı zaplayarak her akşam en sefil yüzümüze ayna tutan programlarda aynı kepezeliklere dalmak, 'bu kaburga dolması değil kimi kandırıyorsun diye cırlayan', 'ay yemeğimden saç çıktı, şimdi bayıldım' diye dertlenen insanların sahici dertler ve öfkelerle alay ettirilen görüntülerine bakarak zaman tüketmek o kadar da kolay olmaz, olmamalı da.

Gözünü sevdiğimin medeniyeti! Ne güzel vaatlerin vardı bizlere. Ne parlak ışıltıların. Kompleks vitaminlerle beslerken bedenlerimizi, antibiyotiklerle kovduk pandemi korkularını. Mum ışığı değildi artık odalarımıza gelen aydınlık, tüm makineleri, ısı ısı dünyası, iletişim imkânları ile kolaylaştırılmış her şeye sahip olma imkânı olan ama sahip olmanın amaç olduğu, sahip olunan şeylerin ise plastikleştiği, tüm derinliklerin sığlıklara, duyguların karlı hazlara, vicdanın görev aşkına, merhametin toplumsal sorumluluğa, estetiğin ve yaratıcılığın verimli, kullanışlı ve konforlu olana dönüştüğü bir garip cinnet çağıydı seninle gelen. Kendinden emin bir putperestin inanmışlığı ile şüpheyi kaldırmış, hakikat arayışını gerçek şu ki ile başlayan cümlelere dönüştürmüş kibrinle, ehlileştiremediklerini, değiştiremediklerini, boyun eğdiremediklerini yani tüm yeryüzünün lanetlilerini kılıcının gücüyle adam etmekte sin biteviye...

-Düşümde çocuklar gördüm; ağlıyordu, fosfor bombaları, asit kuyuları almıştı babalarını, yıkılmış tarumar olmuş camilere, kiliselere, okullara, evlere bakarken yine de şanslı olduklarını düşündüm: Binaları yıkılmış, oyun oynadıkları sokaklardan anaları çalınmış, sıra arkadaşları melek olmuştu. Kafiler akıyordu ölüm çöllerine. Ama öylesine büyüktü ki uygarlıkları hani derler ya bir de orantılı şiddet kullansaydı medeni vicdanıyla, bir nükleer füze yeterdi aslında; binalar ayakta kalır çocukların ise hiçbirisi sağ çıkamazdı. Çok daha az masraflı olurdu üstelik. Zamanın ruhuna da uygundu!

Söylesene bir yol, vicdan ne yana düşer usta, medeniyet ne yana?

-Vicdan eğitilebilir bir şeydir, bilmen gerekirdi. Uygarlaştıkça insanlar akıl, kolektif bilinç ve görev duygusunun önemini kavradıkça, okullarımızda modern anlatılarla biçimlendirdikçe çocukların kafalarını

ve üretim tüketim ilişkilerinde biraz da dengeli paylaşımı da sağlayabilirsek eğer, güzel günler göreceğiz dostum, güneşli günler.

Bak! İşin özü şu ki;

Modern bir Amerikalının, demokrasi ile yönetilen bir İsrailinin, ısıltılı Etilerde oturan eğitilmiş bir adamın doğrularından şüphe etmemelisin. Vicdan diye bir şey varsa bunun bir medenide bir bedeviden çok daha fazla olacağını da bilmen gerekir. Bir bedevinin bir medenin hayatı için potansiyel tehlike olduğunu nasıl görmezden geliriz. Sen medenilerin kendini savunma hakkı olmadığına inananlardansın belki de. Olmert'in ölü çocuk bedenlerini gördüğünde ağlaması yetmeli tüm günahlardan arınmaya.

Anla artık, kuralları bu oyunun; asit kuyularında kaybolanlar kaybolması gerekenlerdir, ülkeler yakar ülkeler yıkarız medeniyet adına, mahcup kınar birleşmiş topluluklar, bilirler ki, söz konusu ortak çıkarlar ise vicdanın bile sınırları vardır elbet. Kendi bireysel çıkarlarının ve toplumunun çıkarlarının bilincinde bir Livni 'nin kadın olarak bağımsız, batı tarzı eğitilmiş, bakımlı, modern ve hayran olunası özgür görüntüsü karşısında gözlerin kamaşmıyorsa eğer, zamanını, evinde çocuk bakarak, iş işleyerek, evin yaşlı alzheimerli dedesinin ilaç ve yemek saatlerini takip etmekle geçiren Filistinli kadının dört çocuğuna sarılarak son bulmuş hayatının zaten yanlış, feda edilebilir ve fazla gözyaşına değmez olduğunu ve "hepimiz için" en iyisinin onu unutmak, üzerinde durmamak olduğunu da anlamakta güçlük çekebilirsin. Mazlumlar bize benzemiyorsa o kadar mazlum da değildirler, sakın yanıltılma!"

Öyle Taşlar vardır ki içinden ırmaklar kaynar

Her insan zamanın bir noktasında yüzleşir gerçeklerle, saklanmış hakikatler yorulur gizlenmekten, iki zap arası bir görüntü geçirir gözlerimizin önünden ve en önemlisi kendimiz ile yüzleşiriz böyle durumlarda. İşte gerçek manada hür olma insan olma şansına sahip olduğumuz an o andır. Rasyonel vesveselere süslenmiş ortak akla boyun eğmek, sırtını dönüp unutmaya tercihini kullanmak ile hakikat, merhamet ve adalet duygularının arasında kaldığımız anı yaşayabiliriz birden. Uzaklarda bir yerlerde beş güçlü Yahudi lobisinin tehditleri ile yine uzaklarda bir yerlerde tarumar olmuş bir şehrin ciğerleri kavrulmuş insanların bakışları arasındaki bir zamandır o. Bu son dalga olsun burada bırakalım artık, uzlaşalım, bu işi bitirelim diyen ses ile adalet istiyorum diyen sesin çarpıştığı bir zaman. 100 yıllık sessizliği bozmakla bakın bu bize tazminat davaları olarak dönecek diyen emekli diplomat aklının fısıldadıkları arasında bir demdir bu yaşanan. Ve o anlarda uyarır kitap, zamansız unutkanlıkları kalbine bir şırıngayla basarak yürüyüp gidenleri:

“(Ne var ki) bunlardan sonra yine kalpleriniz katılaştı. Artık kalpleriniz taş gibi yahut daha da katıdır. Çünkü taşlardan öylesi var ki, içinden ırmaklar kaynar. Öylesi de var ki, çatlaklar da ondan su fışkırır. Taşlardan bir kısmı da Allah korkusuyla yukarıdan aşağı yuvarlanır. Allah yapmakta olduklarınızdan gafil değildir.” (Bakara 74)

Otomobil, İktidar ve Cinsiyet (Sever Işık)

Modern ikonlar olan arabalar, hareketli simgeler olup “asri yaşam”ın anlamını en “hızlı” şekilde temsil ederler. Bu “mekanik binekler” aynı zamanda bir biriyle uyum içinde olan çok sayıdaki parçanın birlikteliği ile modern teknolojiyi stilize ve idealize eden hareketli modellerdir.

Bugün, saygın bir kimlik/statü taşıma yollarından biri de araba sahipliğidir. Günümüzde “olmak” sahip olmak demektir. Bir çeşit sürekli muhtaç olma/tatmin olma arzusu, daha da ötesi bir **“meta ontolojisi”** oluşmuştur. Metasız değişim ve tatmin tahayyül edilemez. Bu düşünce her gün yüzlerce reklâm ve film karesinde gözlerimizin içine sokulmakta, bilinçlerimize bombardıman edilmekte..

Arabalar, mekan/ coğrafya üzerinde iktisadi ve kültürel kutuplar arasında yaptıkları hareket ve seyr ü sefer ile “bağımlılık ilişkisi”nin haritasını çizen, belirginleştiren aktörlerdir. Sevgi ve nefreti de içinde barındıran, tutku ile boyun eğdiren araçlar ve **“hareket halindeki ev”**lerdir. Araba da tüm nesneler gibi bir iktidar aygıtıdır ve egemenlik nesneler üzerinden teşhir edilmektedir. **Araba kişinin üzerinde bir “üçüncü deri”yi oluşturur ve kültürel kimlik ile ekonomik statüyü daha geniş bir alana yayar***

Özel mülkiyetin ve iktidarın en önemeli göstergelerinden biri olan bu kocaman makineler Orta sınıfın rüyalarının yarısı, alt sınıfların düşü ve özlemidir. Cari dünya düzeninin ve dizaynının bir numaralı gütm ve güdüleme aracıdır. Egemenlik, araçların mülkiyeti üzerinden temin edilmektedir. **Güç, eşyaya sahip olmaktır.** Evet, çalışırsan bir arabaya sahip olabilirsin, tabii ki bir bedel karşılığında.

...

Arabalar modern tüketim toplumunda en etkin cinsellik göstergelerinden biridir. İyi çalışan dinamik bir araba, doğa şartlarına karşı koyuşu ve direnişi ile zindeliğin zirvesinde muktedir erkeksi bir form içinde "karşı koyma" "meydan okuma" ve "cesaret" gibi değerleri yeniden üretir. Özellikle uzay çalışmalarının revaçta olduğu yıllarda, arabalar "hız" unsurunu temsil eden veya onu andıran (roket, mermi) fallik çağrılara sahipti. Bu da "cinsel arzunun tahrikine" gönderme yapmaktaydı. Nesnelerin bu şekilde planlanması onlara bir çeşit animizm katmaktaydı. Arabalar insanların **"yapay organlar"**ı olarak "imaj" edilmekte ve pazarlanmaktadır. Arabalara **"imajlar tarihinin matrisi"**ni sunan "sergiler" olarak bakabiliriz. Teknolojik kazanımların önemli bir bölümü arabalarda somutlaşarak hayatımıza girmektedir.

Nesne mülkiyeti yolu ile uzam ve mekan üzerinde hakimiyet yaratma isteği, reklamların yaratmak istediği temel arzudur. Ve bu arzu tüketimin motoru olup, imajlar üzerinden yaratılmaktadır. İmaj, kimlikleri yaratma, oluşturma, yok etme, toplumsal rolleri, cinsiyetleri ve buna bağlı değerleri belirlemeye de girişmektedir.

Reklâmlarda erkek cinselliği çoğu defa "hakimiyet ve zafer araçları" olarak sunulan başka nesnelere "transfer" edilmektedir. Yani cinsiyetler ve onlara bağlı olarak yaratılan imaj ve çağrışımlar ile birlikte fakat onun üzerinden yeniden üretilmektedir. Kadın ve erkek diyalektik olarak yeniden tanımlanmaktadır, yani erkekle beraber kadının da "ne olması", "nasıl olması" ve "nasıl eylemesi" gerektiği belirlenmektedir. Artık cinsiyetler ve onlara bağlı değer ve roller bir bakış açısı ve tasarıma dönüşmektedir.

Metayı anlam ile ilişkilendiren yazılı ve sözlü araçlar olan reklâmlarla sürekli kışkırtılan arzu, rasyonel ölçülerini kaybetmektedir. Hemcins ve karşı cinsler, tüketim üzerinden kısıkvrak yakalanarak yarıştırmakta ve teşhirin çekiciliği ile hiyerarşik farklılığı yaratmaktadır. Bu farkı, dolayısı ile toplumsal sınıfını, aşmak ancak hedef gösterilen nesnelere sahip olma durumunda mümkün olabilir. Toplumumuzdaki suç oranının artışı ve değerlerin kaybolmasının nedeni de bu psikolojidir. **İnsan ihtiyaçları bir nesne veya değişim yolu ile dile getirildiğinde mutlaka bunun bir de bedeli vardır. Bedeller bireysel olduğu gibi toplumsal da olabilir.**

Nesnelere ve buna bağlı olarak karşı cinslere sahip olmak isteyen insanlar nitel hiçbir değer taşımamaktadırlar. Artık **"saadet" maskeler ile iletilen ve elde edilen bir şeydir. Nesneler gerçek; ahlak değişkendir. İşte yeni dünya ve yeni ahlak!..**

Özellikle kadınlar, teknolojik araçlar ile beraber eşantiyon/promosyon olarak tüketilecek metalar olarak kimlik edilmektedir. Reklâmlarda genel olarak sahip konumunda olan erkekler iken ve iyelik-nesne konumu ile beraber değişim değerine indirgenen ise kadınlardır.

...

Modern dönemde kimlikler mübadeleye girmiş unsurlar olarak sunulmaktadır. Erkekler ve kadınlar otomobil üzerinden birbirlerinin müşterisi ve girdisi olmaktadır. Otomobil çoğu kez erkek cinselliğinin bir uzantısı olarak sunulmaktadır. Birkaç yıl önce bir "Fiat" reklâmında kadının araba ile sevişmesinde olduğu gibi.. Kadın, erkeği sahip olduğu nesne üzerinden arzulamaktadır. Araba reklâmlarında cinsel pazarlama teknikleri sonuna kadar kullanılmaktadır.

Cinselliğin "plastikleşmesi", "süper market cinselliği"nin ortaya çıkması, yegane ahlak olarak daha çok mala/mülke sahip olmanın ve köşeyi dönmenin erdem konumuna çıkarılması, malların/eşyanın fetişleşmesine sebep olur. Ve bu durum, medya tarafından pazarlama şirketleri tarafından bombardıman edilmektedir.

Aydınlanma... Sanayi İnkılâbı... Eşitlik... Cinsel devrim derken küreselleşme ile beraber cinselliğin de küreselleşmesine şahit olduk. Teknolojinin imkânları ile feminizmin neşv ü nemâ bulması ile ataerkil geleneklerin değişmesi umuluyordu. Gel görelim durum hiçte böyle değil, şahit olduğumuz değişimler bir sığ bir yanılsamadan ibaret gibi geliyor.

Kadın-nesne ilişkisinin diğer yönünde erkekler ve onların tasarımları bulunuyor. Rejim, şikayetçi olunan, önceki kadın ve erkek imajlarını daha kesif hale getiriyor. "Macit beni otomobillendir" replikli reklamda kadın, otomobil karşılığında cinselliğinin gücüne sığınarak, araba mülkiyeti/arzunun gerçekleşmesi için Macit'e kur yapıyordu. En azından kur yaptığı partneri insan idi. Oysa Fiat marka otomobil reklâmında çıplak bir gerçeklik olarak kadın otomobil ile sevişiyordu. Amaç ve araçlar çırlıçıplak ortadaydı. Şimdi sorunun tam yeri, otomobil sadece otomobil midir?

Araba tasarlandığı günden beri fallik bir unsur olarak erkek cinselliğinin bir tamamlayıcısı olarak tasarlamıştır. İlk araba reklâmlarında bu imaj daha belirgindi. "Keşfe" ve geziye çıkan arabanın kontrolü erkekte idi ve kadın ise onun "yanında var olan" idi. Ya da araba, kadına giden bir yol idi. Pazarın büyümesi ile değer anlayışların değişimi ile beraber kadınlar için de arabalar üretildi elbet ama egemenlik hala erkeklerde. Araba en önemli **erkek aksesuarıdır. Arabasızlık bir çeşit iktidarsızlıktır.** Araba hızdır, hızı olmayan geride kalır ve düşer.

* Andrew Wernick (1996). Promosyon Kültürü. (çev. Osman Akınhay) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Çifte Cinayet: Tanrı'nın Ölümünden İnsanın Ölümüne (Sever Işık)

Foucault, *Kelimeler ve Şeyler*'i "insanın ölümü"nü ilan ederek bitirir. "İnsan, düşüncemizin arkeolojisinin yakın tarihli olduğunu kolaylıkla gösterdiği bir icattır. Ve belki de yakınlardaki son", Düşünce zeminin, modern epistemenin değişmesiyle/sarsılmasıyla 'İnsan, tıpkı denizin sınırındaki bir kum görüntüsü gibi' kaybolacaktır (Foucault, 1994: 499). **İnsanın ölümü** tezini daha iyi kavramak için Foucault'nun öncüsü Nietzsche'nin Şen Bilimde bir kağıdın ağzından ilan ettiği "Tanrının ölümü" tezine bakmak ve ikisini birbiri ile ilişki içinde anlamak gerekir. Nitekim Foucault da ikisi arasında bir birliktelik ilişkisi olduğunu düşünmektedir.

Nietzsche'ye göre; "Tanrı öldü". O'nu biz öldürdük ve hepimiz O'nun katiliyiz (Nietzsche, 2003:130). Tanrı'nın ölümü, Hristiyanı değerlerin/ahlakın artık inanılmaz oluşu ve özünde nihilizm olan Avrupa insanının da ölmesi demektir. Zira Tanrı değerler hiyerarşisinin zirvesidir. Tanrı'nın çürümesi ve ölmesi varlığı, ontolojik olarak, Tanrının varlığına bağlı olan insanında epistemolojik özne olarak ölmesi demektir.

Nietzsche'nin müjdelediği "üst-insan"/overman'ın doğuşu da Tanrı'nın ölümü ile birlikte okunduğunda daha anlamlı hale gelir; artık Tanrı öldüğü için "insan alt edilmesi gereken bir şeydir" (Nietzsche, 1999:25-26). üstinsan/insanüstü tanrının/aşkınin yerine geçeceğinden, geçmesi gerektiğinden insan ona yer açmak için Tanrı(sı) ile birlikte sahneden çekilecektir/çekilmelidir.

Nietzsche'nin "insan üstü"nü "insanın sonu" temasıyla birleştiren ilk düşünür Deleuze'dür. O, şöyle der: "Varlığı suçlamayan ve onu değersizleştirmeyen insana hala insan denebilir mi? O artık insan gibi düşünebilir mi? O, insandan başka bir şey, belki de insanüstü bir şey olmaz mı? Foucault "insanın sonu" temasında Deleuze'den de ileri giderek kartezyen sujenin ölümünü ilan eder (Kökoğlu, 2002: 114). Foucault, bu düşüncelerini *Kelimler ve Şeyler*'de dile getirir: Ona göre Nietzsche'nin ilan ettiği şey; "Tanrının mevcut olmaması veya ölümü değil de, insanın sonudur". Çünkü sonuncu insan Tanrı'yı öldürmüş ve kendi dilini, düşüncesini ve gülüşünü onun mekanına yerleştirerek, varoluşunu ve iradesini bu cinayet üzerine bina etmiştir. İnsan "Tanrı'yı öldürdüğü için, kendi sonluluğuna kendi karşılık vermek zorundadır; fakat Tanrı'nın ölümünün içinde konuştuğu, düşündüğü ve varolduğu için, cinayeti de ölmeye adanmıştır." (Foucault, 1994: 497). Deleuze'ünde ifade ettiği gibi Tanrının ölümü düşüncesi, insanın ölmesiyle ve insanın egosunun parçalanıp dağılması ile hedefine varabilecektir (Kökoğlu, 2002: 108).

"Tanrı'nın ölümü"nü mutlak olanın sona ermesi olarak değerlendiren Didier Eribon, bu durumun aynı zamanda "insanın ölümü" anlamına geleceğinden "Tanrı'nın ölümü"nün bir çifte öldürmeyi gerçekleştirmiş olan davranışın içinde ortaya konulmuş olacağını; böylelikle de, sonluluğu içinde sonsuzdan ayıramaz olan insanın ölümüyle ancak "Tanrı'nın ölümü"nün gerçekleşebileceğini kaydeder (Urhan, 2000: 87). Nietzsche'nin ilan ettiği şey, katilin sonu, insanın çehresinin gülüşü içinde paramparça olması ve maskelerin geri dönüşüdür. Şeylerin akışının içinde bulunduğu zamanın parçalanmasıdır; Aynı'nın geri dönüşüyle insanın mutlak dağılmasının özdeşliğidir (Foucault, 1994: 497). Klossowski ise şöyle der: "Tanrı birliğin garantisi idi. Eğer Tanrı ölürse özdeşleşmenin garantisi kalmazdı, insan hiçbir şekilde özdeşleşemezdi. Yani Tanrının ölümü daha başlangıcında insanın ölümünü içinde taşımaktaydı. Tanrı'nın ölümünden sonra onun yerini alan insanın ölümü kadar normal bir şey olamazdı" (Akay, 2000: 100).

"Tanrı'nın ölümü" düşüncesi postmodernizmin mihenk taşıdır. Burada Tanrı'nın tarihe anlamını ve yönünü veren bir nihai gerçeklik olarak anlaşılması gerekir. Nietzsche'ye göre değerler gerçeğe dayanır. Değerler kirlendiğinden Tanrının gücü belirgin bir şekilde azalmıştır. Eğer ilahi olan, dünyayı aşamıyorsa, o zaman kutsal, tecrübede dile geliyor demektir. Postmodernlerin diliyle Tanrı, artık bir "meta-söylem" statüsüne sahip değildir. Bu nedenle teolojik olan problem birden bire toplumsal ve tarihsel bir problem haline gelir (Murphy, 2000: 129). Eğer Tanrı ölmüşse her şey mümkündür. Böylece Nietzsche klasik metafiziğin sona erdiğini dile getirir (Murphy, 2000: 129). Nietzsche'nin felsefesinde Tanrı'nın ölmesinin sebebi bilginin artık nihai sebepler peşine düşmemesi ve insanlığın da ölümsüz bir ruha inanma ihtiyacı duymamasıdır. Tanrı kendi yasalarından biri olan hakikat arayışı adına ölmüş olsa bile bu arayışın anlamı onunla birlikte kaybolmuştur (Vattimo, 1999: 78,210). Artık hakikat olan ve sabit olan bir şey kalmamıştır. İnsan da bu nihilizme bağlı olarak antropolojik karakterli beşeri bilimlerdeki epistemolojik konumunu kaybetmiştir.

Bilgi teorisinin teolojiden kopuşu kesin olarak Nietzsche'nin analizi ile başlar (Foucault, 2000c: 173). Nietzsche Batı düşüncesinden iki noktadan ayrılır. Birincisi; bilgi ile eşya arasındaki kopmadır. Batı felsefesinde bilinecek şeylerle bilginin kendisinin süreklilik ilişkisini mümkün kılan ve bilgiye dünyadaki şeyleri gerçekten bilme gücünü sağlayan ve bilginin sürekli hata, yanılsama keyfilik olmamasını sağlayan Tanrı idi. Descartes'tan beri ve hatta Kant'ta bile bilgi ile bilinecek şeyler arasında bir uyum olmasını sağlayan bu ilkedir. Bilginin dünyadaki şeyler üzerinde temellenen bir bilgi olduğunu kanıtlamak için Descartes Tanrı'nın varlığını kabul eder (Foucault, 2000c: 172-173). Bilgi ile bilinebilecek şeyler arasında hiçbir ilişki yoksa, bilgi ile bilinen şeyler arasındaki ilişki keyfi ise, iktidar ve şiddet ilişkisi ise bilgi sisteminin merkezinde Tanrı'nın varlığı artık zorunlu değildir (Foucault, 2000c: 173). Bilgilerimizin garantörü olan Tanrı'nın ölmesi ile beraber insanın verili herhangi bir hakikati kabul etmesi veya araması da artık söz konusu edilemez.

Descartes'tan bu yana insan öznesinin birliğinin arzudan bilgiye, içgüdüden bilgiye, bedenden hakikate giden süreklilik tarafından sağlandığı görülür. Bunların tümü öznenin varlığını güvence altına alıyordu. Bir yanda içgüdü mekanizmalarının, arzu oyunlarının, beden mekanizmaları ile irade arasında çatışmaların ve diğer yanda bilginin var olduğu doğruysa bu durumda insani öznenin birliğine artık ihtiyaç yoktur (Foucault, 2000c: 173). İkinci olarak, bilgi ile içgüdüler arasında sadece kopma, tahakküm ve kölelik ilişkileri, iktidar ilişkileri olduğu doruysa o zaman bu artık Tanrının değil, birliği ve egemenliği içindeki öznenin de yok oluşudur (Foucault, 2000c: 173). Çünkü artık bilgilerimizin dünya ile uyum içinde olmasını sağlayan bağ ortadan kalkmıştır.

20. yüzyılın ortalarına kadar devam eden antropolojik karakterli modern epistememin merkezi öznesi ve nesnesi insandı. Modern epistemeyi, insanlık için epistemolojik paradoks yaratan bir durum olarak algılayan Foucault'ya göre, içinde yaşadığı toplumsal deneyimin ürünü olan insan, aynı zamanda tümdengelimsel bilginin aracılığıyla bilgiyi kurandır. Böyle bir epistemolojik gerilim fazla sürmez ve sonunda modern epistemde düşüncenin temeli olan insan fikri, karanlığa gömülürken, empirik ve aşkın bir icat olan insan da kesin olarak ortadan silinecektir (Munslow, 2000: 197). Foucault, bize beşeri bilimlerin dayanağı olan insanın sahneyi terk ettiğini söylemektedir.

İnsanın ölümü teorisi, sosyal bilim teorisinin merkezinde yer alan epistemolojik temeli teşkil eder. Çünkü bu teoriler insan merkezli bir nesnel hakikat kavrayışının imkansızlığı ve yokluğu düşüncesi üzerine inşa edilmişleridir. İşte Foucault'un *Kelimler ve Şeyler*'i/ *İnsan Bilimleri Arkeolojisi* posthümanist ve postmodern teorisinin temeli olarak insanın ölümünü ifade ederek son bulur.

Kaynakça

AKAY, Ali (2000). **Foucault'da İktidar ve Direnme Odakları**, İstanbul: Bağlam Yay.

FOUCAULT, Michel (1994). **Kelimeler ve Şeyler/ İnsan Bilimlerinin Bir Arkeolojisi**. (çev. M. Ali Kılıçbay). Ankara: İmge Kitabevi.

FOUCAULT, Michel (2000c). "İktidar Üzerine Diyalog". **Entellektüelin Siyasi İşlevi**. Der. Işık Ergüden & Tuncay Birkan. (çev. Işık Ergüden). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s. 181-195

KÖKOĞLU, Fahrettin (2002). "Nietzsche ve Modern İnsanın Sonu", **Tezkire**, S. 25, 107-117

NİETZCHE, Friedrich(1999). **Böyle Buyurdu Zerdüşt**. (çev. A. Turan Oflazoğlu). Bursa: Asa Yayınları

NİETZCHE, Friedrich(2003). **Şen Bilim**. (çev. Levent Özşar) Bursa: Asa Yayınları

MUNSLOW, Alun (2000). **Tarihin Yapısökümü**. (çev. Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

MURPHY, John W.(2000). **Postmodern Sosyal Analiz ve Postmodern Eleştiri**. (çev. Hüsamettin Arslan). İstanbul: Paradigma Yayınları.

VATTIMO, Gianni (1999). **Modernliğin Sonu**. (çev. Şehabettin Yalçın). İstanbul: İz Yayınları.

URHAN, Veli (2000). **Michel Foucault ve Arkeolojik Çözümleme**, İstanbul: Paradigma Yayınları.

İnsan ve İşkence (T.Suat Demren)

Goerge Orwell'in muhteşem romanı [1984](#)'ü pek çoğunuz okumuştur. Hatırlayın, 101 no'lu odaya götürüleceğini öğrenen düşünce suçlusu 'mahkum', ailesinin bile gözleri önünde öldürülmesine razı olduğunu ama kendisinin o odaya götürülmemesini nasıl da yalvararak istiyordu?

Romanda tüm suçlular 101 no'lu odaya gitme kaygısıyla başa çıkmaya çalışıyor çünkü 101 no'lu odada her suçlu kendi büyük korkusuyla yüzleştiriliyor. Kimisi karanlık, kimisi yükseklik kimise fare korkusu vs. Ve hiçbir suçlu 101 no'lu odadan, gittiği fikirlerle geri dönemiyor. Romanın kahramanı Winston'da tüm işkencelere direnmiş ama 101 no'lu odada teslim olmamış mıydı?

Hasan Cemal'in "[Kürtler](#)" kitabını okuyanlar bilirler. Kitabın başlangıç sayfaları meşhur Diyarbakır Cezaevi'ndeki işkenceleri uzun uzun anlatır. Hatta o kadar anlatır ki bu işkence tasvirlerine çok uzun yer verdiği için Hasan Cemal birçok kesim tarafından sertçe eleştirilmiştir. Sanırım yayınlandığı yıl; 2003'de okumuştum, satırlarda gezinirken kanım donmuştu.

Tom Hanks'in oynadığı "[The Green Mile](#)"i (Yeşil Yol) pek çok kişi izlemiştir. Cellatlığa meraklı *sorunlu* karakterimiz, elektrikli sandalye ile idam edilecek olan kişiye işkence çekirtmek için gizlice normal prosedürün dışına çıkarak

mahkumun başına akımın geçmesini kolaylaştıran ıslak sünger yerine kuru sünger koyuyor ve daha geç sürede pişerek-yanarak ölmesine neden oluyor.

İş yaptığım bir Rustan dinlemiştim. Rus ordusunun içinde yeralan askeri cezaevlerinde gardiyanlar mecburi hizmetini yapan askerlerden oluşuyormuş. Bu askerler yine kendileri gibi mecburi hizmetlerini yapan ama işledikleri adî bir suç nedeniyle yolları cezaevine düşen "tertiplerine" akıllamaz işkenceler yapıyorlarmış. Kendisi de bu cezaevlerine düşmüş ve dışkı yalamaktan, saatlerce tazyikli suya tutulmaya kadar birçok işkenceye maruz kalmış.

Çok çeşitli işkence yöntemleri var; fiziksel, psikolojik, psikiyatrik, farmakolojik, cinsel işkence gibi..

Midesi ve kalbi kaldıracaklar açılım için [buraya](#) bakabilir.

İşkencenin tarihi insanlık tarihi kadar eski. Eski Yunan filozofu Aristo mahkumlara işkence yapılmasını destekliyordu. Antik Yunan'da dahil tüm dünyada kölelere işkence yapılması çok yaygın bir uygulamaydı. Roma imparatorluğunda gladyatörler halkı eğlendirmek için arenaya çıkartılır ve ölüm-kalım mücadelesi verirlerdi. Hz.İsa'nın "sağ yanağına vurana sol yanağını uzat" mesajına rağmen Hristiyanlık kilise eliyle işkenceyi sistematik bir hale getirdi. Engizisyon ayıbı hala Kilisenin yüz karası.

Tümevarımcı mantığın ve bilimsel deneyciliğin kurucusu kabul edilen Bacon İngiltere başyargıcısıdır ve bir işkence savunucusu ve uygulayıcısıdır.

Ortaçağ boyunca Avrupa kıtasında işkence oldukça yaygınlaştı. Hemen hemen 18 yüzyıla kadar insan zekasının tüm hünerleri kullanılarak adeta bir sanat haline gelen ve 'resmi' bir biçimde uygulanan işkence Beccarria'nın İtalya'da, Voltaire'ın da Fransa'da gösterdikleri çabalarının önemli etkisi ile gittikçe genişleyen bir tepki görmeye başladı. 1801'de Rusya'da, 1812'de İspanya'da işkenceye kaldırıldı. Aslında İngiltere'de yasal işkence 1640 yılında kaldırılmıştı ama hala bir şekilde sistematik işkence devam ediyordu.

Günümüzde ise.. Wikipedi'den [alıntı](#) yaparsak: " [İnsan Hakları Bildirgesi](#)'nde belirtildiği üzere, işkence neredeyse evrensel olarak çok ciddi bir [insan hakları ihlali](#) olarak görülür. Üçüncü ve Dördüncü Cenevre Konvansiyonu'nu imzalayan devletler, silahlı çatışma durumlarında korunan insanlara (düşman siviller ve savaş esirleri) işkence yapmayacağını beyan eder, ve Birleşmiş Milletler'in [İşkenceye Karşı Konvansiyonu](#)'nu imzalayanlar hiç kimseye cezalandırmak, itiraf ya da bilgi almak, onlara ya da üçüncü şahıslara baskı yapmak amacıyla kasten acı ve ıstırap çektirmeyeceğine söz verir. Ancak [Uluslararası Af Örgütü](#) gibi kuruluşlar her üç ülkeden ikisinin istikrarlı bir şekilde bu konvansiyon ve anlaşmaların ruhuna uygun davranmadığını bildirmekteler."

Peki işkence kalktı mı? Tabii ki hayır.

Yazının başlarında verdiğim güncel örneklerde de yeraldığı gibi işkence günümüzde resmi olarak yasak olmasına rağmen halen en geçerli "itiraf ettirme" "ceza verme" ve "intikam alma" yöntemlerinden birisi olarak uygulanmaya devam ediyor. Bunun modern ve sevilen tabirle "medenî" olmakla da bir ilgisi bulunmuyor. (Bkn. [Ebu Gureyb Cezaevi işkenceleri](#).)

İnsanoğlu niçin işkence yapar?

["İşkencenin Tarihi"](#) kitabının yazarı Scott'a göre, en basit ve en yaygın biçimiyle işkence, intikam hırsının, hazır, etkili, tatmin edici ve kaba bir aracı. Yine Scott'a göre, işkence devletten çok bireyle ilişkili intikam biçimlerinde söz konusu, yani, devletin adaleti sağlamak için başvurduğu bir yol olmaktan çok, haksızlığa uğradığını, kendisine ya da ailesine saldırıda bulunulduğunu düşünen bireyde gelişen ceza verme duygusuyla bağlantılıdır. Scott kitabında "bütün işkence biçimlerinin doğasında bulunan bu intikam duygusunda, işkencenin, birey için iktidar, devlet için ise otorite ve diktatörce hükmetme isteği anlamına gelmesi yatar." diyor.

İşkencenin sebepleri için "intikam-ceza verme" duygusunu kabul etsek bile bu vak'aların neredeyse tamamında işkenceci ile mağdurun arasında doğrudan hiçbir ilişkinin olmadığını görüyoruz. Bilinçaltındaki acılar için müsebbipleri ile alakasız masumlara acı çektirmenin sebebi salt dürtü olabilir mi?

Ben, psikologların tüm açıklamalarına, insan doğasına yapılan bütün biyolojik atıflara rağmen "işkence" nin biyolojik, psikolojik ya da sosyo-kültürel sebepleri hakkında gerçekçi bir bilgi sahibi olduğumuzu düşünmüyorum.

Bir insanın bir başka insana -ya da canlıya- nasıl bir otorite emrinde ve/veya ne amaçla olursa olsun; göz dağlama, diş sökme, tırnak sökme, kaynatarak öldürme, deri yüzme, kızartarak öldürme, kemik kırma, vücudunu dağlama vb. işkenceleri nasıl yapabildiğini aklıma aldırıpamıyorum.

Elbetteki bunun determine edilmiş sebepleri de bana açıklayıcı gelmiyor.

Aslında insanın işkence yapabilen bir varlık olması şunu gösteriyor. İlk çağlardaki insanların törensel tapınmaları, mağara duvarlarına çizdikleri resimler ve sair metafizik göndermelere olan ihtiyaçları nasıl darwinian evrim düşüncesinin hilafına insan-hayvan ayrımının en belirgin unsurlarını ifşa ediyorsa 'işkence' de olumsuz yönüyle aynı ayrımın ifşası gibi. Bilge Kral Aliya'nın da dediği gibi, insan hemen her ayırdedici özelliği ile tabiatın çocuğu gibi değil, tabiatın içindeki bir yabancı gibi hareket ediyor. Herhalde 'dünyaya düşme' bundan daha aşikar gözlemlenemezdi.

İnsan gerçekten müthiş bir varlık. İslâm'ın "eşrefi mahlukat" ve "esfeli sefiliyn" diye tanımladığı birbirinden hayli uzak noktalara yükselme ya da inme potansiyeli var.

Bu öyle bir sarkaç ki, bir ucu böcek öldüremeyen insanlara uzanırken bir ucu derisini yüzdüğü kişiyi zevkle seyreden “insan”a uzanıyor. İnsanda var olan ve onu hayvanlardan ayıran yegane unsurlar olan akıl ve vicdan, onu kullanma oranına göre de kişiyi bu yelpazenin değişik noktalarına yerleşmesini sağlıyor.

Ben insana özgü hiçbir şeye şaşırıyorum ve insanın herhangi bir hasletinin çerçevelenmiş bir sınırının olmadığını düşünüyorum; maalesef buna her türlü işkence dürtüsü de dahil..

İnsan dünyada var oldukça işkence de varolacaktır.

Modernist yanlış ve liberalizm (Rasim Ozan Kütahyalı)

Kimi "liberal"lerin temel yanlışsı modernizm ile kurdukları sakat ilişkide yatıyor... Bu sakat bakış açısı yalınkat bir aydınlanmacı/ilerlemeci perspektifi temel bir "doğru" olarak kabul ediyor. İnsanlığın bu çizgiye doğru evrimleşeceğine inanıyor. Yani ortada "doğru" olanın zaten belli olduğunu varsayan, ancak "yanlış" olanın da zamanla dönüşeceğine inanan bir mantık var. "Yanlış" olana da hoşgörü gösterilmeli, ona baskı yapılmamalı ama "yanlış" olana karşı dikkatli de olunmalı. **Liberalizmin özgürlük tasavvurunu "yanlış" olanı "hoşgörmek" olarak gören baştan aşağı bir problemlili bir bakış açısı bu... Yani demokrasinin zor zamanlarında da "Yanlış olanı cebren durdurmak" fikrine kapılması, dolayısıyla faşizanlaşması kaçınılmaz olan bir zihniyet yapısından bahsediyoruz...**

Aynı modernist yanlış, Türkiye bazında kimi kendine liberal diyenler için de geçerli. Kendini solda tanımlayanlar içinse çok çok daha geçerli. Yukarıda aktardığım kör modernist yanlışta Türk solcularının çok büyük çoğunluğu iman ediyor. Çoğunun liberaller kadar da "hoşgörü" derdi olmadığı için direkt faşizmin sularına çekilmeleri kaçınılmaz oluyor...

Batı'daki krize dönersek, bu sakat "liberal" bakışta, "doğru" olarak kabul edilen şey seküler/ modern yaşam tarzı. Bir bütün olarak da seküler/modern uygarlık... Avrupa'da güncel bir mesele olarak İslam, kimi Müslümanların yaşam tarzının muhtemel görünüşleri olan *başörtüsü*, *harem-selamlık*, *yer sofrası*, *ortadaki tabaktan yemek* gibi şeyler ilkelliğin (ve hatta belki barbarlığın) tezahürleri olarak algılanıyor bu bakış açısında... "İlkel olana

özgürlük tanıyalım, çünkü adım adım modernleşecek/ uygarlaşacaklardır” inancıyla özgürlük-yandaşı olan çok sayıda Batılı liberal tanıdım. Elbette bu sakat perspektif **“Ne yapsak değişmezler, bunlar, özgür uygarlığımızın ve yaşam tarzımızın düşmanı, uygarlığımızı bu ilkelerden korumalıyız”** diye özetlenebilecek faşizan zihniyet tarafından çok kolay nakavt edilebiliyor. Ya da bizzat bu faşizanlığa eklenilebiliyor... Özellikle Kıta Avrupası’nda kimi liberal (ve sol) partilerin de başına gelen bu... Britanya Liberal Demokrat Partisi ise bu sakat çizgiden net bir şekilde ayrılıyor... Britanya LDP’sinden görüştüğüm birçok arkadaşım da bu sakat gidişatın şükür ki farkında, hiçbir Batılı sol partinin de olmadığı kadar bu mesele etrafında müteyakkız haldeler... Türkiye’de de LDT çevresi ve özellikle Atilla Yayla bu modernizasyonist/ ilerlemeci anlayışa muhalefet eden, liberalizmi modernizmin varyantına indirgeyen bakış açısına karşı çıkan bir liberal-demokrat entelektüel çizgiyi takip ediyor...

Aslında liberalizmin entelektüel tarihinde de bu iki çizgi hep olmuştur. John Locke ve Immanuel Kant’ın aksine David Hume ve Adam Smith ilerlemeciliğe/ modernizme her zaman derin bir kuşkuyla yaklaşan iki liberal filozoftur. Genel olarak zaten İskoç aydınlanma geleneği **“Uygarlığa doğru ilerliyoruz”** heyecanına karşı her zaman mesafeli olmuş bir gelenektir. İki İskoç dâhi Hume ve Smith, endüstri devriminin şafağında doğmuş, karşılarında oluşmakta olan “yeni bir dünya” bulmuş ve bu “yeni dünya”nın nereye doğru gideceği konusunda iyimserlik ve kuşkularla karışık bir perspektif geliştirmişlerdir. Hume ve Smith’in metinlerini bugünden okuduğunuzda bu iki filozofun sezgilerinin derinliğini farketmemeniz imkânsızdır... **Özellikle Adam Smith etrafında ülkemizde saçmalamanın sınırı yok! Öncelikle bir ahlak filozofu olan Smith döneminin “tarihin akşını hızlandıran” gelişmeleri karşısında hiçbir zaman Marx gibi düşünmemiştir.** Aynı şey Smith’in burjuvaziye/ kapitalistlere ilişkin görüşlerinde de geçerlidir. Smith’in bakışında Marx’ta kuvvetle olduğu gibi *Burjuvazinin tüm insanlığı, hatta en barbar ulusları bile uygarlığın bağrına çektiğine* ilişkin bir inanç asla yoktur. Tam aksine hem o dönem yükselen bir sınıf olarak burjuvaziye ve genel olarak da Avrupalıların artan kuvvetine karşı çok derin bir kuşku taşır Smith... Başyapıtı *Wealth of Nations/ Ulusların Zenginliği*’nde Avrupalıların coğrafi “keşif”lerine son derece mesafeli bir dille yaklaşır. Ortadaki güç dengesizliğinin büyük adaletsizliklere yol açabileceğini ve bu adaletsizliklerin de Avrupalıların yanına kâr kalabileceğini ısrarla belirtir. Korkarak yaptığı bu öngörülerini de çıkmıştır Smith’in... Tüm beşeri gelişmeleri özgürlük ve adalet ilkelerinden hareketle yorumlayan insan varlığını *“tarihin mantığı/ uygarlığın ilerlemesi”* gibi parlak sözler uğruna kurban etmeyen bir ahlaki bakışın filozofuydu Smith... Hume da aynı duyarlılığa sahipti...

“Doğru” olana yönelik insanlığın ilerlemesi inancından uzak; farklı olanların birbirinden beslenerek ortak bir *modus vivendi* kurabilmesinin arayışındadır Hume ve Smith’in çizgilerinden süzülen liberal-demokrat anlayış... Isaiah Berlin’in 20. yüzyılda yetkin biçimde doktrine ettiği bir liberal-demokrat tasavvurdur bu...

Liberalizmi eleştiren kimi benim de sevdiğim yazarlar bu çizgiyi yok sayarak haksız ve adaletsiz davrandıklarını bilmeliler...

Evrin Teorisi Okullarda Öğretilmeli mi? (Mehmet Yılmaz)

Fransa Millet Meclisi'nin Ermeni Soykırımı oylaması yaptığı günlerde fikrimi soran Fransız arkadaşlarıma şöyle diyordum: *"Yarın da yerçekimini iptal edin ki hepimiz uçalım!"*

Bilimde de demokrasi olmaz. Bilimsel gerçekler parmak kaldırmak suretiyle değiştirilemez. Evrim yanlısı veya karşıtı insanların azlığı veya çokluğu ne evrimcilik fikrine güç katar ne de onu zayıflatır. Galileo "Dünya yine de dönüyor" derken belki yalnızdı ama haklıydı. GERÇEK var olmak için bilinmeye muhtaç değildir.

Evrin bir teori midir yoksa bilimsel bir gerçek mi?

"Teori" kelimesinin [etimolojisi](https://www.etimoloji.org) eski Yunanca theoria - θεωρία (seyretmek, seyirci, gösteri) kelimesine uzanır. Teori **bilimsel gerçek** demek değildir. Bilim adamı "seyrettiği" olaylar arasında bir bağ olabileceğini düşünürse bir teori oluşturur. Teorisine destek bulabilir, popüler olur. **Ama herkesin onu desteklemesinin bilimsel bir değeri yoktur.**

Meselâ yağmurlu bir günde şemsiyeli insanlar gören bir çocuk yağmurun şemsiyeler yüzünden yağdığını iddia edebilir. Bu bir teoridir. İspat edilmeye muhtaçtır.

Bilimsel olarak henüz açıklanmamış bir grup olay karşısında önce o olayları birleştiren fikirler öne sürmek gerekir. Bu birleştirme çabası örneğin sebep-sonuç ilişkisi olabilir. Fikirleriniz tutarlı bir bütün oluşturduğunda bir modelden söz edebilirsiniz. Tutarlılık gereklidir. Her gerçek tutarlıdır. Ama her tutarlı fikir gerçek olmayabilir.

Bu sebeple modeli destekleyecek deney ve gözlemler yapmak gerekir. Eğer bilim adamı olgun bir insan ise modelini çürütebilecek gözlem ve deneyler de yapar. **Yani dinozorların bakteriden geldiğini ispata çalışmaz. Dinozorların nereden geldiğini bulmaya çalışır.** Böylece modeli olgunlaşır. Denenebilir hale gelir. Diğer bilim adamları teori sahibinin belirlediği koşullar içinde modeli dener ve artık bu fikirler bilimsel bir GERÇEK olur.

Meselâ bilim adamının keşfettiği bir antibiyotik öngörülen virüs grubunu öldürür. Bu artık bilimsel bir gerçektir. Bir teori olmaktan çıkmıştır. Belirli sıcaklık, nem, asitlik, vs ortamında dünyanın her yerinde o antibiyotik o virüsü öldürecektir.

Gelelim Darwin ve Evrim konusuna. Meşhur Ernst Mayr "**One Long Argument: Charles Darwin and the Genesis of Modern Evolutionary Thought**" adlı eserinin başlığından itibaren bir Evrim Teorisinden değil Evrim düşüncesinden (Evolutionary Thought) bahseder. Meselâ bu eserin 4cü bölümünde Darwin'in Evrimci düşüncesinin bir teori değil bir çerçeve, bilimsel bir doktrin olduğunu anlatır:

*"In both scholarly and popular literature one frequently finds references to "Darwin's theory of evolution", as though it were a unitary entity. In reality, Darwin's "theory" of evolution was **a whole bundle of theories**, and it is impossible to discuss Darwin's evolutionary thought constructively if one does not distinguish its various components.*

*... The term "Darwinism", ... has numerous meanings depending on who has used the term and at what period. A better understanding of the meaning of this term is only one reason to call attention to the composite nature of Darwin's **evolutionary thought**. ... I consider it necessary to dissect Darwin's conceptual framework of evolution into a number of major theories that formed the basis of his **evolutionary thinking**."*

Evrime düşüncesi bilimsel gerçeklere dayanır mı?

Elbette. Meselâ doğal seleksiyon, kullanılmayan organların yok olması gibi "evrimci" mekanizmalar kısa ömürlü bakteri solucan vb hayvanlarda deneyler yoluyla ispat edilmiştir. Bu deneyler her zaman tekrar edilebilir.

Ancak bu mekanizmaların ayrı ayrı birer doğal olay değil de **MİLYONLARCA YILLIK** tek bir sürecin küçük parçaları olduğu iddiası ayrı bir şeydir. Bütün ineklerin memeli olduğunu söylemek ile bütün memeli hayvanların inek olduğunu söylemek arasında fark vardır.

Artık milyonlarca yıllık geri dönülemez ve test edilemez bir **süreç fikri** devreye girmiştir. Kimi evrimcilerin iddia ettiği gibi hayatın ortaya çıkışından insana varan bir sürecin evrimle açıklanması artık **sahanın değiştiğini işaret eder.**

Demek ki Evrim düşüncesi **canlıların tarihi** üzerine bir doktrin, muhtemel spekülasyonlar için bir çerçeve? O halde doğrudan **tarihî** bir örnek alalım: İstanbul'un Fethi sırasında karadan yürütölüp Haliç'e indirilen gemilerin sonuca etkisi ne idi?

1. Fethin başarılmasında OLMAZSA OLMAZ bir eylem?
2. Bizans saflarında korku ve askerin moralinde bir çöküntü?
3. Lüzumsuz bir macera?

Tarihçiler karbon 14 testi gibi "bilimsel yöntemler" kullanarak araştırabilirler. Ama varacakları sonuç bir tercih, bir duruş, bir doktrin gölgesinde olacak. Zamanda seyahat etmemiz ya da bu savaşı yeniden yapmamız mümkün olmadığına göre tarihçilerin söyledikleri birer spekülasyondan öteye geçemeyecek.

Bu bağlamda "evrim düşüncesi" ispatlanması ya da yalanlanması imkânsız bir zihinsel olgudur, felsefî bir duruş hatta bir inançtır. Neden?

Evrime alternatif bir senaryo üretelim:

Dünyada hayatı Andromeda takım yıldızından gelen uzaylılar başlattılar, dünya bir laboratuardı onlar için. Bakterilerden insana kadar bütün canlıları başka gezegenlerden taşıdılar binlerce yıl boyunca. Sonra bütçe sıkıntısı sebebiyle deneylere ara verdiler ve gezegenlerine döndüler. Yakında geri gelecekler ve herşey ortaya çıkacak.

İnanmayan varsa yanıldığımızı ispatlasın da görelim!

Seküler bir gözle bakıldığında İslâm, Hristiyanlık ya da Musevilikteki yaratılış düşüncesi de bir senaryodur. Bilimsel bir gerçek değildir. Eğer Tanrı bilimsel olarak ispat edilebilecek bir şey olsaydı zaten Tanrı olmazdı.

Müslümanların evrim ile imtihanı

Ancak düşünce dünyamız 19cu yüzyıl insanların teknoloji hayranlığı ve pozitif bilimin üstünlüğü(!) fikriyle formatlanmış vaziyette. Bu sebeple dindar Müslümanlar ve Hristiyanlar bile üstü kapalı bir biçimde bir Yaratıcı-Tasarımcı olduğunu "bilimsel" olarak ispatlamak istiyorlar.

Bu istek ise beraberinde bir tür **mucizeperverlik** getiriyor ki bunun İslâm'a uygun bir duruş olduğundan da o kadar emin değiliz. Bir başka deyişle **"vay bee arılara bak, nasıl bal yapıyor. Biz hiç bir fabrikada bal yapamayız, demek ki bir Tanrı var"** tarzı bir iman zayıf bir imandır. Aklın muCiZe karşısındaki ACZiyeti imanın sebebi ise bilim ilerledikçe iman silinecek(!) demektir. Akla ve teknolojiye tapan "modern" insana (henüz) uzanamayacağı yerler olduğunu söylemek yenilginin itirafıdır. Müslüman'ın, Hristiyan'ın rezil olmasıdır. Şaşkınlığa ve aklî acizliğe dayalı BU iman pozitivist düşünce karşısındaki aşağılık kompleksidir.

Evrım ve alternatif senaryolara geri dönecek olursak... Akıllı Tasarım gibi bir senaryo az önce sözünü ettiğimiz Yaratıcı-Tasarımcı'nın varlığını zorunlu kılıyor. Oysa kimi teistlerin savunduğu **"evrimi de Tanrı yarattı"** senaryosu yeterince "dindar" değil. Adeta herkesi memnun etmeye çalışan bir ORTA YOL.

Son tahlilde Evrenin, canlıların ve tabi biz insanların tarihine, kökenine getireceğimiz açıklamalar iki varoluşsal-kimliksel soruya yanıt olur:

- 1) Neden inanıyorum?
- 2) Neden inanMıyorum?

Bu sebeple Evrim tartışmaları aslında bir tür maskeli balodur. Bir başka yazımızda belirttiğimiz gibi:

"İnançlar arası diyalogun ilerleyebilmesi için öncelikle farklı inançtan insanların bu farkı kabul etmesi gerekiyor. Bu diyalogların kurulması önündeki en büyük engel kanaatimizce halen sürmekte olan maskeli balodur." ([Evrime iman ve dinler arası diyalog](#))

Okullarda evrim öğretilmeli mi?

Yukarıda da altını çizdiğimiz üzere **"evrim düşüncesi" ispatlanması ya da yalanlanması imkânsız bir zihinsel olgudur, felsefî bir duruş ya da bir inançtır.**

Bu sebeple evrim eğer okulda anlatılacaksa bunun yeri biyoloji değil felsefe dersidir. İnsanın ortaya çıkışı konusunda bir Yaratıcı fikrinden rahatsız olabilecek insanlar Tanrı'sız bir ortaya çıkış senaryosu üretme ve bunu savunma hakkına elbette sahiptirler. Ama bugün içinde bulunduğumuz durum oldukça çarpık:

Felsefî bir duruş bilimsellik kisvesi altında biyoloji derslerinde anlatılıyor. **"Dinozorları ALLAH çarptı, öyle yok oldular"** diye bir biyoloji dersi nasıl olmazsa evrimi bilimsel bir gerçek olarak yutturan biyoloji dersi de olmaz. Bunun yeri felsefe dersidir.

Aydınlanmanın Şantajı ve Foucault (Sever Işık)

Foucault'nun düşüncesi değişik eksenlerde çözümlenmiştir. Onu modern perspektiften okuyanlar olduğu gibi postmodern perspektiften okuyanlar da vardır. Foucault'nun düşüncesinin ve Batı felsefesindeki konumunun sağlıklı değerlendirilebilmesi için aydınlanmaya ilişkin kavrayışının bilinmesi gerekir. O bu konudaki görüşlerini çoğunlukla İmmanuel Kant'ın "Aydınlanma nedir?"(Kant,1984) metni bağlamında dile getirmiştir. Aydınlanmanın ne olduğunu sormak geçmiş değil, bugünümüzü anlamaya ve anlamlandırmaya ilişkin çabanın başlangıcıdır ve aynı zamanda sonucudur.

Foucault, Kant'ın cevaplamaya çalıştığı "Aydınlanma nedir?" sorusunun modern felsefenin cevabını arayıp bulamadığı ve kendisinden kurtulamadığı bir soru olduğunu ayrıca Hegel, Marks, Nietzsche, Max Weber, Frankfurt Okulu ve Habermas'ın aynı soruyla dolaylı olarak da olsa hesaplaşmaya çalıştığını belirtir. Foucault'ya göre *aydınlanma bugün ne olduğumuzu, ne düşündüğümüzü, ne yaptığımızı belirleyen sorunun cevabıdır*. Ve bu soru şimdi, "modern felsefe nedir?" biçimine dönüşmüştür. Kendisi bu soruya şöyle cevap verir: Modern felsefe iki yüzyıl önce sorulan aydınlanma nedir? sorusuna cevap arayan felsefedir (Foucault, 2000a: 174). Kant'ın "Aydınlanma nedir?" başlıklı metinde cevabını aradığı soru tarihsel sürecin içsel erekselliği değil, bir farklılıktır; bugün düne kıyasla ne tür bir farklılık getirmektedir? Sonuç olarak Kant aydınlanmayı; 'irade, otorite ve aklın kullanımı arasında önceden varolan ilişkinin değişikliğe uğratılmış bir hal' diye tanımlamaktadır. Aydınlanma'yı karakterize eden şey "olgunlaşmamışlık" statüsünden kurtaran bir süreç olmasıdır (Foucault, 2000a: 176). Foucault'ya göre Kant'ın bu metnin önemi zamanın içsel erekliliğini, insanın gitmekte olduğu noktayı tespiti çalışması değil de,

eleştirel düşünce ile tarih üzerine düşünmenin kavşağında yer almasıdır. Metin, Kant'ın kendi yaptığı işin *güncelliği* üzerine olan düşüncelerini yansıtmaktadır. Kısaca bu metnin özelliği tarihte farklılık olarak bugün üzerine olan düşünmesinde yatmaktadır (Foucault, 2000a: 180). Foucault bu metinden modernliğin bir dönem olarak değil de bir tutum olarak anlaşılabilirliği sonucunu çıkarmaya çalışır. Tutum ile kastedilen ise güncellikle kurulan ilişki, gönüllü tercih, düşünme ve hissetme tarzı, eylem ve davranma biçimidir

Foucault, Kant'ın metninin *bugün kendisine bağlı olarak yapmakta olduğumuz belirli bir felsefe tarzını* tanımladığını düşünmektedir. Ve aydınlanmanın hala büyük ölçüde bağlı olduğumuz toplumsal kurumsal ve kültürel olaylar bütünü olarak ayrıcalıklı bir analiz alanını oluşturduğunu söyler. Ayrıca *hakikatin gelişmesi ile özgürlük tarihinin birbirine bağlanması* hala üzerinde durulması gereken felsefi bir problemidir. "Kendimizi tarihsel olarak belli bir ölçüde aydınlanma tarafından belirlenmiş varlıklar olarak analiz etmeye çalışmamız gerekir". Bu analizin temelinde bir dizi tarihsel araştırma yer alacaktır (Foucault, 2000a: 185).

Foucault, aydınlanmanın temelinde yatan ilkenin, *eleştiri ve kendimizi kendi özerkliğimiz içinde kesintisiz olarak yaratma ilkesi* olarak anlaşılabilirliğini düşünmektedir. Söylediğimiz, düşündüğümüz ve yaptığımız şeylerin kendimize ilişkin bir tarihsel ontoloji süzgecinden geçirilerek eleştirilmesinden oluşan felsefi bir *ethosa* olumlu bir içerik kazandırması gerektiği açıkça ortadadır. Bu eleştiri, bizi kendimizi oluşturmaya yaptığımız, düşündüğümüz ve söylediğimiz şeylerin özneleri olarak tanımlamaya yönelten olayların tarihsel temeldeki sorgulaması olarak ilerleyecektir. Bu eleştiri aşkın olmayıp, hedefi de bir metafiziği mümkün kılmak değildir. *Bu eleştiri amacıyla soykütüksel, yöntemiyle arkeolojik niteliklidir.* Tüm bilgi ya da ahlaki eylem biçimlerinin evrensel yapılarını belirlemeye değil, düşündüğümüz, söylediğimiz ve yapmaya çalıştığımız şeyleri eklemleyen söylemleri tarihsel olaylar olarak ele almak anlamında arkeolojiktir. Transandantal değildir (Foucault, 2000b: 187-188). Yani, *kendimize ilişkin tarihsel ontoloji*, global ya da radikal olma iddiasındaki bütün projelerden uzaklaşmak durumundadır. "Deneyimlerimize dayanarak biliyoruz ki başka bir toplum, başka bir düşünce tarzı, başka bir kültür, başka bir dünya görüşü için bütünsel programlar ortaya koymak amacıyla güncel sistemden kurtulma iddiası, bizi en tehlikeli geleneklere geri götürmekten başka sonuç vermemiştir" (Foucault, 2000a: 189).

Aydınlanmanın eleştirel kavrayışını benimseyen Foucault, aynı zamanda aydınlanmanın bir çok temel parametresini topa tutar; Aşkın özne, evrensel sistemler, sürekli olumsal ilerleme vb.

Kendimizi, kendisini entelektüel ve siyasi bir ikilem şeklinde dayatan "Aydınlanma'dan yana ya da Aydınlanma'ya karşı olma" şantajından kurtarmamız gerekmektedir (Foucault, 2000a: 187). Buradan anlaşılabilirliği gibi Foucault, kelimenin tüm şümulüyle aydınlanma karşıtı olmadığı gibi, taraftarı da değildir. Hatta onun arkeolojileri ve soy kütükleri, önemli ölçüde aydınlanmanın yaslandığı temelleri sarsmaya ve yıkmaya

yönelik tarihi/felsefi incelemelerdir. Onun çalışmaları aydınlanma düşüncesinin yaslandığı öznenin/insanın ölümünün analiz ve ilanıdır.

Modernlik sorununun soykütüğünü yapmaktan bahseden Foucault için aydınlanma, kendini isimlendiren, geçmiş ve gelecek karşısında konumlandırın ve şimdiki zamanda yapması gereken şeyleri belirleyerek kendi bilincine varmış çok özel kültürel bir süreçtir (Foucault, 2000a: 165). 18. yüzyıldan beri düşüncemize nüfuz etmiş bir felsefi sorun olan *Aydınlanma, modernliği başlatan olay olarak, akıl tarihinde, rasyonalitenin, teknoloji biçimlerinin, bilginin özerkliğinin gelişmesi ve yerleşmesinde kendini göstermiş kalıcı bir süreç* olarak, bizim için sadece düşünce tarihinin bir *episodundan ibaret değildir* (Foucault, 2000a: 171). *Evrensel hakkında düşünmenin tarihselliği sorunu* olarak aydınlanmanın anlamı üzerine düşünülmesi gerekir.

Çağımız aydınlanmanın bilimsel ve siyasal kehanetini yalanlamış, geneli itibariyle iyimser olan aydınlanma düşüncesi ve "iyimser tutum" özellikle 20. yüzyılın ilk yarısında Avrupa'nın siyasal pratiği tarafından geçersiz kılınmış ve başta bilim, akıl, ilerleme ve hatta özgürlük olmak üzere aydınlanmanın değerlerine karşı bir hayal kırıklığı oluşmuştur. Bu nedenle aydınlanma yeniden gözden geçirilmelidir.

Foucault'ya göre eleştirel felsefe geleneğinin iki kolu olup, ikisinin kaynağında da Kant vardır. O, modern felsefeye hakim olan geleneği; "*hakikat analitiği*" olarak adlandırır. Diğer geleneğin kaynağında da Kant'ın "*Aydınlanma nedir?*" de ortaya attığı "*Güncelliğimiz nedir?*" Şimdiki zamanda yaşanabilecek mümkün deneyimler alanı nedir? soruları vardır. Burada söz konusu olan bir "*hakikat analitiği*" değil; "*şimdi*"nin ve kendimizin tarihsel bir ontolojisidir. Foucault kendisini bu soruyu cevaplamaya çalışan ve Hegel'den gelip Nietzsche ve Max Weber üzerinden Frankfurt Okulu'na uzanan eleştirel düşünce geleneği içinde konumlandır (Foucault, 2000a: 172). Onun tüm çabası da Batı tarihinin, eleştiri geleneği içinde, tarihsel bir perspektiften okunmasıdır..

Foucault'ya göre yaşadığımız zaman, tarihte eşsiz ya da temel bir nokta değildir. Bunun bilincinde olarak şimdinin doğasını çözümlemeye çalışmak gerekir. Zaten Kant'tın "*Aydınlanma nedir?*" sorusundan beri modern felsefenin ana uğraşlarından biri "*şimdimizin doğası nedir?*" sorusuna cevap aramak olmuştur (Foucault, 2001: 41). Onun anlatmak istediği şey şudur: Yitirmiş olduğumuz dünyaların garipliğini ortaya koymak, biz modern insanlara, eski yaşam ve düşünce biçimlerinden uzaklığımızı kavrayarak kendi kültürel kimliğimizi sınamaya zorlar (Merquior, 1986: 94). Zira kültürel kimliğimizi sınamamız, yaşadığımız zamanı, "*şimdi*"yi/günümüzü kavramamızı sağlar.

Kaynakça

FOUCAULT, Michel (2000a). "Aydınlanma nedir". **Özne ve İktidar**. Der. Işık Ergüden & Tuncay Birkan. (çev. Osman Akınhay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s. 162-192

FOUCAULT, Michel (2000b). "İki Ders". **Entellektüelin Siyasi İşlevi**. Der. Işık Ergüden & Tuncay Birkan. (çev. Ferda Keskin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s. 86-117

FOUCAULT, Michel (2001). **Yapısalcılık ve Postyapısalcılık**. (çev. Ali Utku & Ümit Umacı). İstanbul: Birey Yayınları.

MERQUIOR, J. G. (1986). **Foucault**. (çev. Nurettin Elhüseyni). İstanbul: Afa Yayınları

KANT, İmmanuel (1984). **Seçilmiş yazılar**. (çev. Nejat Bozkurt). İstanbul: Remzi Yayınevi.

Çocukların cinsel istismarı (Mehmet Yılmaz)

Milyonlarca Yahudinin Naziler tarafından fırınlarda yakıldığı "Holokost" ortaya çıkınca bir çok Yahudi isyan etti: **"Tanrı böyle bir şeyin olmasına nasıl mücade etti? Neden Nazileri durdurmadı? Ya dediği kadar güçlü değil ya da o kadar iyiden yana değil!"**

Son çocuk istismarı haberini okuduğunuzda ne dediniz? Ben şunları duydum:

- - Ayy, iğrenç!
- - Nasıl yaparlar böyle bir şeyi?
- - Bunları asmalı!
- - Acı çektirerek öldürmeli hepsini,
- - Cezalar yetersiz.

Sanki bunu ilk defa duymuşçasına öfkeyle ayağa fırladı insanlar. Sonra bir daha hiç olmayacakmış gibi yavaşça yerlerine oturdular. Gazetelerde manşetler, internet forumlarında dolaşan öfke dolu mesajlar... Sübyancılık karşısında **takındığımız histerik tavır** konuyu düşünmemize engel oluyor. Birilerinin çocuk bedeninden cinsel haz alabilmesi gerçeği aklımızı felce uğratiyor.

Holokost kelimesi sadece Yahudilerin değil bedensel engellilerin, komünistlerin, savaş karşıtlarının, Çingenelerin, Rusların, Polonyalıların, eşcinsellerin ve Yahudilerin Naziler tarafından toplu olarak **«imha edilmesine»** verilen bir isim. Öldürülen 12 milyon insandan 6 milyonu

Yahudi olduğu için bu katliam sadece onları hedef almış gibi anılsa da Nazilerin gözünde bu grupların her biri imha edilmesi gereken “solucanlar” veya “sıçanlar” idi. Bu sebeple yaptıkları katliam bir suç değil bir “**Endlösung**” son/kalıcı çözüm(!) oldu onların gözünde.

Neden böyle bir işe girişti Naziler? [Birinci Dünya Savaşı](#) sonrası yaşanan açlık ve sefalet için bir açıklama uydurmak gerekiyordu. Üstün(!) Alman ırkının bir hata yapması söz konusu olmadığına göre bir suçlu, bir **günah keçisi** bulunmalıydı. Bedensel engelliler, akıl hastaları ve diğer “bozuk biyolojik yapılı” gruplar saf Alman ırkını bozan öğelerdi ve bir “temizlik” yapılmalıydı.

İşte bu insanların önemli bir kısmının yakılarak öldürülmesini temsil ediyor Holokost kelimesi. Ve etimolojisiyle bugüne ışık tutuyor. Neden? Holokost eski Yunanca **ὅλος** (ok. “holos” = bütün) **καυστός** (ok. kostos = yakmak) kelimelerinin birleşmesinden oluşuyor.

Bir erkek hayvanın bütün bütün yakılarak kurban edilmesi pagan dinlerden Yahudiliğe girmiş, oradan da Avrupa’ya kadar gelmiş bir ritüel. Bernard Lazare’in 1894 tarihli “L’Antisémitisme” adlı eserinde aktardığına göre Ortaçağ Avrupa’sında da kıtlık veya veba salgınları sırasında “**manevî güçlerin öfkesini yatıştırmak için**” Yahudiler diri diri yakılarak kurban edilirmiş.

Çocukların cinsel istismarına yeltenenler hapisanelerde bile diğer mahkumların saldırısına uğruyor, linç ediliyor. Sizce meşru ve masum bir öfke mi söz konusu olan? Yoksa hırsızlık ve cinayet gibi “minik” suçlar işlemiş diğer mahkumların “kendi günahlarından arınmak” için buldukları bir yöntem mi? “**Aabi hadi ben şeytana uydum, adam vurdum. Ama bu herif bir çoğun ırzına geçmiş, olacak şey mi?**” Cinayet hadi neyse de, sübyancılık? Olmaz ki canım!

Bizim sübyancılarımız Nazilerin günah keçileri kadar masum değil elbette. Ama onlar da “bizim”. Milletvekillerimiz, altın madalyalı sporcularımız veya başarılı bilim adamlarımız kadar bizim bu “sapıklar”. Onlar saptıkları için “öteki” oldular. Tecrid edildiler. Günah keçisi rolü verildi onlara. Onların sapması sayesinde “sapmayanlar” günahlarından arınacaklar!

Peki sapmayanların sübyancı keçiye yüklemek istedikleri günah ne?

Sapmayanlar kendilerinden ikinci bir şahıstan bahseder gibi bahsediyorlar. Kendine daha iyi bakmak söz konusu. Kendini şımartmak. Mükün olduğu kadar “seçkin” bir biçimde tabi. Evini daha iyi döşemek, daha iyi şaraplar içmek, daha güzel arabalar kullanmak istiyor o artık öteki olan “kendisi”. Tatile gidip dinlenmek değil tatilini “başarmak” gerek... Başkalarına anlatmak ve mutlak şef olan “kendisini” memnun etmek için... Yoksa siz tek taşınızı almadınız mı daha?... kendinize?

Sapmayanlar [iki zıt kutubu mutluluk ve tatmin olan demir çubuğu](#) büküp bir halka yaptılar. Bu halkanın içinde yaşamak zorunda herkes. Bu halkanın içinde geçmiş ve gelecek yok, sadece “an” ve [anı yaşamak](#) var. O anın içinde anlamın oluşmasına yetecek kadar zaman olabilir mi? Elbette yok.

Zamanın ve mekânın dışındaki evren hissedilmiyor onların dünyasında. [Aşk?](#) Onu “an” kafesine koydular, aşk da bireyselleşti, erotik-ürünleşti, internetselleşti, içi boşaldı. [Sanat? Pornolaştırdılar](#). İnsan? [“Tanrı” ile beraber o da metalaşarak](#) öldü. Doğanın geri kalan kısmı gibi [üzerinde hakimiyet kurulması gereken bir varlık](#) o şimdi. [Bilgi? Askerî amaçların hizmetinde](#). Mürşid olamayan bilim deli bir çoban oldu, insanları güdüyor savaştan savaşa!

Vicdan kollektifleşti, kurumsallaştı. Devlete transfer edildi. Seçim yatırımsallaştı, sulandı, silikleşti. **Anlık hazza tapan hedonist cemiyette herkes saldırganlaştığı için saldırganlığı ve şiddeti bir sorun olarak tarif etmeye gerek yok.** Tedavi etmeye hiç gerek yok. “Ben deliyim” diyen deli gördünüz mü siz?

Çocukların cinsel istismarı nedir? Haz amaçlı bir saldırganlık değilse eğer, nedir? Kendinize yapılmasını istemediğiniz şeyi başkasına yapmak değilse?

Anlık hazların, hedonist felsefenin dinleştigi, imanlaştığı bir toplum kurdular sapmayanlar. Haftanın belirli günlerinde alış-veriş tapınaklarında, [günün belirli saatlerinde elektrikli putlarının karşısında ibadet ediyorlar](#). Sapmayanlar sapıklığın kaçınılmaz olduğu bir sistemin mimarları oldular. Bir günah keçileri eksikti, onlar da bulundu: Sübyancılar!

Çocukların cinsel istismarı mı dediniz?

- - İyy, ne iğrenç!
- - Nasıl yaparlar böyle bir şeyi?
- - Bunları asmalı!
- - Acı çektirerek öldürmeli hepsini,
- - Cezalar çok yetersiz canım.

Evrime iman ve dinler arası diyalog (Mehmet Yılmaz)

İnançlar arası diyalogun ilerleyebilmesi için öncelikle farklı inançtan insanların bu farkı kabul etmesi gerekiyor. Bu diyalogların kurulması önündeki en büyük engel kanaatimizce halen sürmekte olan maskeli balodur.

Geçenlerde "[Üçüncü Dalga Geliyor](#)" adlı güzel blogda Murat Bey de bu maskeli baloya katılmış ve insan bedeninin Tanrı tarafından tasarlanmadığın ispat için şunları yazmış:

"[...] Aynı delikten nefes alıp, icip, yemek yiyoruz, ve Heimlich'in unlu "manevrasına" ragmen solunum yoluna bir sey tikanması tum diger olum sebeplerinin arasinda **dorduncu sirada** geliyor. Peki ya suda bogulmak (bu besinci sirada). Dortte ucu su ile kapli bir gezegende yasayan insanların suda nefes alabilmesi iyi bir ozellik olmaz miydi? Ya da şu ise yaramayan vucut parcalarimizi ele alalım; Ayak serce parmak tirnaginiz ne ise yariyor? Ya da apendisit? Cocuklugunuz bittikten sonra islemeyi birakiyor ondan sonra patlama tehlikesi haricinde baska bir halta yaramiyor. Ise yarayan parcalar bile bazen problem cikartabiliyor. Dizlerimiz isimizi goruyor, dogru, fakat carpmaya karsi iyi korunmus olduklarini kimse iddia edemez.

Vucudumuzdaki sessiz katillere ne demeli? Yuksek tansiyon, kanser, diyabet ABD'de her yil onbinlerce kisi olduruyor, vucudumuzda bu tehlikelere karsi bizi uyaran mikroorganizmalar olsaydi fena olmaz miydi? En ucuz, dandik arabada bile gostergeler olur. Bizde niye yok?"

Bu bilimsel(!) evrim-AT tartışmasının neden bir maskeli balo olduğunu birazdan anlatacağız ama öncelikle değerli yazar Murat Bey'in iddialarına bir bakalım. Burada listelenen "kusurlar" ölümün bir yanlışlık, bir kaza olduğu varsayımına dayanıyor. Yani insanlar aslında sonsuz bir hayat sürmeleri gerekirken evrimin yol açtığı aksaklıklar sonucu ölüyorlar. Bu "kaza-ölüm" ise akıllı bir tasarımın olmadığını, bedenlerimizin evrimin rastlantısal labirentleri içinde geliştiğini ispat ediyor Murat Bey'e göre.

Gerçekten ölüm olmasaydı yani evrim veya yaratılış neticesinde ölmesi/öldürülmesi imkânsız yaratıklar olsaydık ne olurdu?

Savaş, hastalık ve açlık olmazdı elbette. Çünkü kimse kimseyi öldürmekle tehdit edemezdi meselâ. Haliyle barış, sağlık ve tokluk da olmayacaktı. İnsanları ve toplumları barış içinde yönetmeyi amaçlayan siyaset bilimi ya da diplomasi tarif edilebilir miydi böyle bir ortamda?

Hastalık ve açlıktan ölmek söz konusu olmayınca iyileştirmek ve doyurmak da imkânsızlaşacaktı. Bir baba çocuğuyla hiç ilgilenmese bile çocuğun açlıktan ölmesi imkânsız olacaktı. Meselâ evrim sayesinde insanlar taş ve toprak yiyebileceklerdi. Soğuktan ölmek olmayacağı için ne üşümek ne de giyinme ihtiyacı olabilirdi. Hemen hiç bir ihtiyacı olmayan insanların üretmesi, ticaret yapması için de bir sebep kalmıyor tabi. Dolayısıyla ekonomi de çöpe!

Liste uzun. Belki de hayatta kalma isteği ile "ölüm tehlikesi" aslında insan merakını ve icad duygusunu kışkırtmak amacı güden birer olgu? Bugün insanlığın, özellikle de tekniğin bu kadar ilerlemesinde en büyük dürtülerden biri ölüm?

Oysa ölüme bir sorun, çözülmesi gereken bir tasarım-mühendislik meselesi olarak bakınca bir açmaza giriyoruz. Ölümün olmadığı bir dünyayı ölümlü dünyada şekillenmiş insan zekâsının tasavvur etmesi oldukça güç. Neticede insanoğlu herşeyi sınırlarıyla kavrayabilir. Bu sınırların oluşması ise zıtların varlığına bağlıdır. Haliyle Murat Bey'in yakındığı hastalıklar ve kazalar hayatımızın zıddı, olmazsa olmaz koşulu olan ölüm için birer bahane hatta birer fırsat.

Ölüm kavramına daha derinlemesine baktığımız "[Yaşama çıplak gözle bakarken](#)" adlı yazımızda şöyle demiştik:

"Nabzımızın kaç defa atacağı, akciğerimizi kaç defa doldurup boşaltacağımız belli. İnsan ana rahmine düştüğü anda dönmeye başlayan bir sayaç bir tür kum saati gibi işliyor. Üst tarafını değil ama aşağı düşen kumları görebiliyoruz. Başlayan veya biten bir şey yok, sadece belli sayıdaki kum tanesi yer değiştiriyor.

*şöyle bir düzeltme yaparak bu yazıyı bitirelim: "Ölene kadar hayatı yaşıyoruz" yerine **H₂O** formülünde olduğu gibi "**Hayat-Ölüm** denen bir şey yaşıyoruz" diyelim."*

Not: Bir teist olduğunu tahmin ettiğimiz Murat Bey'in yazdıklarıyla bir şaka yapmış olması ihtimalinden şüphe etmiyor değiliz. Ama bu argümanları çok ciddi biçimde savunan bir çok insanla karşılaştık.

Neden maskeli balo?

Adına teori denilen oysa gerçekte birer senaryo olan "Evrin Teorisi" ve "Akıllı Tasarım Teorisi" tartışmaları tam bir maskeli balo. Gerçekte metafiziğin konusu olması gereken bu iki senaryo felsefenin bahçesinden kaçmış, pozitif bilimlerin laboratuvarlarına arka kapıdan girmiş iki beyaz fareye benziyor. Sözümona teorileştirilerek tekrar tekrar **"ispat edilen"** bu inanç tercihleri gerçekten ispat edilen hakiki teorilerin aksine tartışılmaya devam ediyor. Okullarda okutulması veya müfredattan çıkarılması minik kıyametler koparıyor. Eğer yerçekimi veya dünyanın yuvarlaklığı gibi bilimsel bir gerçek söz konusu ise neden bir türlü harbinden ispat edilemiyor bu "teoriler"?

Zekâmızın sınırları

İnsan zekâsı her hangi bir şeyin sadece VAR olduğunu ispat etmeyi becerebilir. Bunun tersini yani YOK olduğunu ispat edemez. Meselâ içme suyunuzda siyanür olduğu iddia edilse, siz de belediye başkanına **"olmadığını ispat edin"** deseniz yapamaz. İspat edebileceği tek şey sudaki siyanür miktarının metreküp başına kabul edilebilir seviyede olduğudur.

Bunu iyi bilen gazeteciler hayatlarını yıkmak istedikleri insanlara **"rüşvet almadığınızı ispatlayın"** veya **"eşinizi aldatmadığınızı kanıtlayın"** diyerek hücum ederler.

İkinci olarak evrim ve akıllı tasarım senaryoları hayatın kaynağını bilimsel olarak açıklamak gibi imkânsız bir işin peşindeler. Oysa "hayat" denilen şeyin bilimsel bir tarifi yapılamadığı için bunun kaynağının aranması da son derecede anlamsız. Hayat teraziyile tartılabilecek bir şey değildir. "Son nefesini veren bir insan 100 gram hafifler" gibi bir kural yoktur. Kütle olarak VAR olmayan hayat YOK olduğunda yani ölüm geldiğinde de bilime susmak düşer.

Kalbi atmıyor sanılarak morga taşınırken uyanan bir çok hasta vardır. Kalp atışı, vücut sıcaklığı gibi "hayati" belirtiler ancak kendi varlıklarını ispat ederler. Hayat, ölüm tıpkı güzellik veya bilgelik gibi zamandan ve mekandan bağımsız, ölçülemez varlıklardır. Hatta **"hayat yoktur"** ya da **"bütün varlıklar, taşlar, hava, su canlıdır"** gibi bir önermeye cevap olarak verilebilecek bilimsel bir cevap yoktur. Çünkü bu kavramlar metafiziğin konusudur, fiziğin değil.

Zaman ve mekândan bağımsız şeylerin pozitif bilimlere konu edilmesi bilimi ancak rezil eder ve ona olan güveni sarsar. Geçmişte bilimin politikaya alet edilmesi sonucu Alman ırkının üstünlüğü inancı ve arzusu Alman bilim

adamları tarafından “teori” haline getirilmiştir. Tanrının varlığını/yokluğunu bilimsel olarak ispat etme çabası da bilimin dine/dinsizliğe alet edilmesine güzel bir örnek teşkil ediyor.

Kant’ın “Saf/yalın Aklın Eleştirisi” adlı anıtsal kitabında isabetle belirttiği gibi **bilimin başarılı olma sebebi zaman ve mekânla sınırlı alanlarda çalışmasıdır**. Bu alanlar ölçülebilir alanlardır. Deney ve gözleme müsaade ederler. Ancak bu alanların dışında kalan konularda bilim ve bilimsel akıl yürütme fena halde çuvallar.